

*Załącznik
Do uchwały Nr XXIII/109/08
Rady Gminy Łopiennik Górny
z dnia 16 grudnia 2008 r.*

G M I N N A
Strategia Rozwiązywania
Problemów Społecznych

na lata 2006-2013

Łopiennik Górny - Aktualizacja 2008 r.

Spis treści

1 WPROWADZENIE	2
2 CHARAKTERYSTYKA GMINY.....	7
1. ZEWNĘTRZNY KONTEKST STRATEGII – ZGODNOŚĆ Z INNYMI DOKUMENTAMI STRATEGICZNYMI.....	10
1.1. ZGODNOŚĆ STRATEGII Z INNYMI OPRACOWANAMI STRATEGICZNYMI NA SZCZEBLU LOKALNYM, REGIONALNYM I KRAJOWYM	10
1.2. NARODOWA STRATEGIA INTEGRACJI SPOŁECZNEJ	12
STRATEGIA POLITYKI SPOŁECZNEJ NA LATA 2007-2013.....	13
1.4. ZGODNOŚĆ STRATEGII ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH GMINY ŁOPIENNIK GÓRNY Z PROGRAMEM OPERACYJNYM KAPITAŁ LUDZKI	15
2. METODYKA	17
2.1. CZEŚĆ ANALITYCZNO – DIAGNOSTYCZNA STRATEGII.....	17
2.2. CZEŚĆ PROJEKCYJNA STRATEGII.....	22
2.3. CZEŚĆ WYKONAWCZA STRATEGII.....	22
3. ANALIZA SYTUACJI SPOŁECZNEJ GMINY ŁOPIENNIK GÓRNY NA PODSTAWIE DANYCH WTÓRNYCH	23
3.1. STAN I STRUKTURA LUDNOŚCI W GMINIE ŁOPIENNIK GÓRNY.....	24
3.2. POMOC SPOŁECZNA	25
3.3. BEZROBOCIE REJESTROWANE I ZATRUDNIENIE	28
4. ANALIZA SYTUACJI SPOŁECZNEJ GMINY ŁOPIENNIK GÓRNY NA PODSTAWIE INFORMACJI PIERWOTNYCH.....	33
4.1. PODSUMOWANIE WYNIKÓW ANKIETY	33
4.2. ANALIZA PRZYCZYŃ I SKUTKÓW LOKALNYCH PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH METODĄ „DRZEWA PROBLEMÓW”	34
5. WNIOSKI KOŃCOWE Z ANALIZY DANYCH – DIAGNOZA SYTUACJI SPOŁECZNEJ GMINY ŁOPIENNIK GÓRNY	37
6. ANALIZA STRATEGICZNA SWOT.....	39
7. WIZJA I CELE STRATEGII ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH GMINY ŁOPIENNIK GÓRNY	42
7.1. WIZJA I CELE STRATEGICZNE	42
7.2. PROJEKTY REALIZACYJNE	43
8. MONITORING I ZARZĄDZANIE PROCESEM REALIZACJI STRATEGII.....	45
8.1. WSKAŹNIKI MONITORINGU.....	45
8.2. ORGANIZACJA PROCESU ZARZĄDZANIA STRATEGIA	46
9. SPIS TABEL I RYSUNKÓW	48
Załącznik Nr 1 do Strategii.....	50
Załącznik Nr 2 do Strategii.....	51
Załącznik Nr 3 do Strategii.....	53
Załącznik Nr 4 do Strategii.....	55
Załącznik Nr 5 do Strategii.....	62
Załącznik Nr 6 do Strategii.....	63

1 Wprowadzenie

Zgodnie z definicją sformułowaną w 1962 roku przez Alferda Chandlera, teoretyka zarządzania, strategia to określenie głównych długofalowych celów, oraz taka alokacja zasobów, które są konieczne do osiągnięcia tych celów. Podany kanon nie odnosi się wyłącznie do praktyki gospodarczej czy militarnej, lecz ma zastosowanie we wszystkich innych dziedzinach życia. Istota strategii sprowadza się do odpowiedzi na pytanie: co należy zrobić, by od stanu wyjściowego (obecnego) przejść do stanu pożądanego.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych jest także takim dokumentem, który określa główne kierunki działań, mających na celu podniesienie jakości życia mieszkańców wspólnoty samorządowej, poczynając od zdiagnozowanych problemów, do stanu oczekiwanego przez mieszkańców.

Potrzeba opracowania takiego dokumentu dla Gminy Łopiennik Górny wynika nie tylko z przesłanek formalnych (ustawa o pomocy społecznej nakłada na gminę obowiązek opracowania i realizowania strategii), ale również z odczuwalnych, negatywnych zjawisk społecznych na terenie gminy.

„Pauperyzacja” społeczna, alkoholizm, bezrobocie, narastająca bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych, starzenie się społeczeństw, to zjawiska, które w ocenie osób zajmujących się rozwiązywaniem problemów społecznych na terenie gminy poważnie osłabiają zrównoważony rozwój samorządu. Polityka społeczna, stanowi bowiem jeden z trzech fundamentów rozwoju lokalnego, obok sfery gospodarczej i ekologiczno- przestrzennej.

System pomocy społecznej w Polsce, na przestrzeni ostatnich lat, ulega intensywnym przeobrażeniom, tak pod względem zadaniowym jak i instytucjonalnym.

Pod względem zadaniowym pomoc społeczna ma coraz częściej wymiar holistyczny. Przy jej udzielaniu uwzględnia się otoczenie społeczne osoby objętej pomocą i grupy odniesienia (rodzinę, znajomych, środowisko społeczne związane z miejscem zamieszkania itp.). Bogatsze są także narzędzia będące w dyspozycji pracowników służb społecznych. Coraz mniejszą rolę w pomocy społecznej odgrywają świadczenia materialne, a coraz większą usługi aktywizujące. W przypadku tych drugich, osoby objęte pomocą społeczną korzystają nie tylko ze standardowych działań wymienionych w ustawie o pomocy społecznej, lecz także z programów reintegracji społecznej opisanych w przepisach o zatrudnieniu socjalnym, lub o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy.

Polskie ustawodawstwo dostrzegło w ostatnich latach małą skuteczność tradycyjnych form pomocy społecznej (tzw. form opiekuńczych), tworząc nowe instrumenty oparte na pomocniczości i szerokiej, aktywnej współpracy partnerskiej. Reintegracja społeczna i zawodowa ujęta w przepisach o zatrudnieniu socjalnym, nowe możliwości dla organizacji pozarządowych uwzględnione w przepisach o pożytku publicznym i wolontariacie, instytucja kontraktu socjalnego w dyspozycji publicznych służb społecznych, czy przepisy o spółdzielniach socjalnych, stwarzają ogromne możliwości do zwalczania zjawisk wykluczenia społecznego. Znaczące dla skuteczności tych rozwiązań jest ich połączenie z usługami promocji zatrudnienia i tym samym stworzenie warunków dla partycypacji osób zagrożonych wykluczeniem społecznym w aktywnym życiu i samodzielnym pełnieniu ról społecznych.

Na wyłączenie poza procesy społeczne i zawodowe szczególnie narażone są osoby długotrwale pozostające bez pracy i w związku z tym pozbawione trwałych źródeł dochodu, osoby starsze, osoby uzależnione lub nadużywające alkoholu oraz niepełnosprawni ze względu na długotrwale choroby. Spójne działania adresowane do osób zagrożonych wykluczeniem społecznym wpisują się w nowoczesny model aktywnej polityki społecznej, która przywraca osobom i środowiskom zaniedbanym zdolność do aktywnego życia społecznego i zawodowego. Znaczenie działań opartych na programach integracji oraz reintegracji społecznej i zawodowej jest duże, gdyż jak wskazują doświadczenia instytucji realizujących zadania pomocy społecznej, instrumenty tradycyjne oparte na transferach świadczeń finansowych nie rozwiązują kryzysów społecznych, a wręcz utrwalają społeczną niezaradność i uzależniają korzystających z zasiłków od otrzymywanej pomocy.

W celu podejmowania właściwych decyzji w sferze spraw społecznych przez władze Gminy Łopiennik Górny w oparciu o metodę społeczną opracowano niniejszy dokument. Wskazuje on kierunki działań, które, jeśli zostaną uwzględnione w zarządzaniu sprawami lokalnymi, pozwolą wykorzystać nowoczesne instrumenty polityki społecznej. Strategię stworzono w oparciu o metodę społeczno-eksperymentalną, z udziałem specjalistów – osób zajmujących się na terenie gminy rozwiązywaniem problemów społecznych.

Zarządzeniem Nr 67/07 Wójta Gminy Łopiennik Górny z dnia 31 grudnia 2007 r. powołano Zespół do spraw przygotowania projektu aktualizacji Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w następującym składzie osobowym:

1) Monika Zaj	- Przewodnicząca Zespołu
2) Marek Śniosek	- Zastępca przewodniczącego
3) Longina Weremko	- Sekretarz
4) Artur Sawa	- Członek
5) Stanisław Ciechański	- Członek
6) Ewa Pylak	- Członek
7) Agnieszka Sapko	- Członek
8) Bożena Rybak	- Członek
9) Bożena Bieleśza	- Członek

Zespołowi powierzono zadanie przygotowania aktualizacji tekstu dokumentu Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych oraz projektu uchwały Rady Gminy Łopiennik Górny w przedmiocie uchwalenia tego dokumentu.

Przy opracowywaniu niniejszego dokumentu prowadzone były konsultacje społeczne. W konsultacjach społecznych wzięli udział pracownicy: urzędu gminy, pomocy społecznej, oświaty, a także radni, sołtysi i przedstawiciele organizacji pozarządowych, społecznych (KGW, OSP) i przedsiębiorcy oraz mieszkańcy nie zrzeszeni.

Uczestnicy warsztatów na wstępie określili swoje oczekiwania odnośnie strategii. Wyrażały się one w następujących postulatach:

- dokładna diagnoza problemów społecznych w Gminie,
- wypracowanie skutecznych działań dla rozwiązywania problemów społecznych,
- skoordynowanie działań prowadzonych na rzecz klientów pomocy społecznej,
- zwiększenie środków finansowych przeznaczonych na realizację zadań pomocy społecznej,
- pobudzenie aktywności własnej lokalnych środowisk na rzecz wspólnego rozwiązywania problemów,
- większy i wszechstronny potencjał społeczny.

Zadaniem Zespołu było w szczególności:

- określenie wizji Strategii;
- analiza problemów społecznych występujących na obszarze Gminy Łopiennik Górny na podstawie przeprowadzonych konsultacji społecznych;
- wyznaczenie obszarów priorytetowych i celów strategicznych;
- budowa planu operacyjnego Strategii oraz przygotowanie jej projektu;
- wdrażanie Strategii i monitoring wraz z wprowadzaniem ewentualnych korekt.

Wykonując swoje zadania. Zespół uwzględnił w szczególności następujące dokumenty:

- Strategię Rozwoju Gminy Łopiennik Górny na lata 2007 – 2013;
- aktualne programy pomocy społecznej;
- programy profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i przeciwdziałaniu narkomanii;
- inne programy mające na celu integrację osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka.

Jak każda strategia, także i ta, wyraża zamierzenia samorządu w perspektywie dłuższego okresu czasu. Okres ten można śmiało uznać za szczególny, gdyż pokrywa się on z nowym programowaniem funduszy strukturalnych. Fundusze te, a zwłaszcza Europejski Fundusz Społeczny, skoncentrowany w jednym spójnym Programie Operacyjnym Kapitał Ludzki, będą stanowić dla Gminy bardzo ważne źródło finansowania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych.

Opracowana wspólnymi siłami i społeczności lokalnej Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych będzie niewątpliwie pomocna w podejmowaniu wielu ambitnych przedsięwzięć samorządu w sferze społecznej.

2 Charakterystyka gminy

Gmina Łopiennik Górny położona jest w północnej części powiatu krasnostawskiego, zajmując obszar 106 km². Strukturę terytorialną tworzy 15 sołectw, w których zamieszkuje 4 335 (2007 r.) osób, co stanowi około 6,3 % ogólnej liczby ludności powiatu krasnostawskiego. Gmina Łopiennik Górny jest jedną z 10 (od 2006) gmin powiatu krasnostawskiego. Od północy sąsiaduje z gminą Trawniki (Pow. Świdnicki) i gminą Rejowiec Fabryczny (Pow. Chełmski), od południa z gminą Krasnystaw i Gorzków, od wschodu z gminą Rejowiec (od 2006 w Pow. Chełmskim), a od zachodu z gminą Fajslawice i Rybczewice (Pow. Świdnicki).

Gmina Łopiennik Górny podobnie jak i pozostałe gminy powiatu, należy do grupy gmin o niskim poziomie rozwoju. Sytuacja ta spowodowana jest mało efektywną strukturą gospodarczą z dominującym udziałem niskowydajnego rolnictwa, które skupia prawie $\frac{3}{4}$ ogółu pracujących (w kraju – 27 %) wytwarzając niewielki procent wartości dodanej. Niewątpliwie opóźnienia rozwojowe gminy są także następstwem wieloletniej peryferyzacji całego regionu, w tym również związanej z powojennym położeniem przy hermetycznej granicy z ZSRR.

Dominującym w gminie działem gospodarki jest rolnictwo. Z ogólnej powierzchni 106,25 km² gruntów, grunty orne stanowią 67,2 km² tj. 63,30 % ogólnej powierzchni, użytki zielone 9,91 km² (9.30 %) i lasy 21.87 km² (18 %) ogółu gruntów.

Gospodarka żywnościowa w gminie z racji rolniczych tradycji w gminie jest główną funkcją gminy i wymagać będzie przedsięwzięć modernizacyjnych i restrukturyzacyjnych. Jest to duże wyzwanie dla polityki regionalnej zarówno w skali gminnej, powiatowej jak i wojewódzkiej.

Średnia powierzchnia gospodarstwa rolnego to 3,6 ha ustępuje prawie o połowę średniej wojewódzkiej, która wynosi 6,1, (kraj – 7,0 ha). Sytuację komplikuje przeludnienie agralne.

Zmiana tego stanu rzeczy będzie utrudniona przez słabo rozwinięty pozarolniczy rynek pracy. Jednocześnie poziom wykształcenia użytkowników gospodarstw rolnych jest generalnie niski. Szacuje się, że tylko ok. 40 % populacji gminnej ukończyło, co najwyższej szkołę podstawową. Sytuacja ta komplikuje procesy adaptacyjno-modernizacyjne w rolnictwie, jak i podejmowanie pracy w zawodach pozarolniczych.

Aspektem sprzyjającym procesom restrukturyzacji wsi jest dominacja prywatnej gospodarki rodzinnej i brak poważniejszych problemów typowych dla obszarów popegieerowskich. Obserwuje się także systematyczną poprawę warunków cywilizacyjnych, szczególnie w zakresie wodociągów i telefonizacji.

Sektor małych i średnich przedsiębiorstw na terenie gminy jest słabo rozwinięty. Tylko kilka procent ludności znajduje zatrudnienie w następujących zakładach i instytucjach zarejestrowanych w gminie: GS, szkoły, poczta, BS, itp. oraz w zakładach znajdujących się w Krasnymstawie, Rejowcu Fabrycznym, Świdniku i Lublinie.

Czynnikiem osłabiającym dostępność komunikacyjną obszarów wiejskich (a tym samym utrudniającym penetrowanie rynku pracy i dostęp do usług) jest stan dróg gminnych i powiatowych. Pomimo dużej gęstości dróg tylko niewiele ponad 30 % dróg gminnych ma utwardzoną powierzchnię, co sytuuje gminę w granicach średniej wojewódzkiej.

Problemem determinującym rozwój gminy, tym samym stanowiącym rodzaj strategicznego wyzwania, jest jej konkurencyjność w układzie powiatowym i wojewódzkim. Przez konkurencyjność gminy należy rozumieć zdolność do generowania, na relatywnie wysokim poziomie, dochodów oraz trwałych miejsc pracy jako podstawy stabilizacji życiowej ludności i równowagi społecznej. Obecnie gminę Łopiennik Górny należy ocenić jako średnio konkurencyjną.

Słabo należy ocenić również atrakcyjność gminy dla inwestorów, co ma szczególne znaczenie w sytuacji małej zdolności kreowania dochodów, a tym samym ograniczonych wewnętrznych zasobów kapitałowych. Niewątpliwym atutem gminy jest odcinek drogi krajowej Nr 17, która przebiega przez teren gminy.

Czynnikiem pozytywnie oddziałującym na konkurencyjność gminy jest przekształcenie wschodniej granicy w zewnętrzną granicę UE, wiąże się to z koniecznością radykalnej poprawy infrastruktury granicznej.

Wyposażenie gminy w systemy infrastruktury technicznej prezentuje średni poziom wojewódzki. Niestety porównanie województwa lubelskiego do standardów krajowych jest dla regionu bardzo niekorzystne.

Konkurencyjność gminy kształtuje również jej bliskość z aglomeracją Lublina. W przyszłości może to mieć wpływ na kształtowanie funkcji związanych z wprowadzaniem i przyswajaniem innowacyjności.

Kategorią korzystnie kształtującą potencjał gminy jest stan środowiska, stwarzający przyjazne warunki do zamieszkania i wypoczynku. Niepokojący jednak jest znaczny zasięg uszkodzeń w lasach, szczególnie w kontekście niskiej lesistości gminy –20,6 % (w województwie – 21,8%, w kraju – 28,5%).

Ważnym elementem jest realizacja zawartych w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego gminy (uchwalonym w 2005 r.) ustaleń dotyczących granic polno-leśnych i terenów przeznaczonych pod zalesianie.

Jakość środowiska staje się coraz częściej jednym z ważniejszych kryteriów oceny warunków życia w regionach. W aspekcie konkurencyjności może to stanowić argument na rzecz pozyskania wysokokwalifikowanych kadr np. przez potencjalnych inwestorów. Podstawową przesłanką porównawczą jest jednak czynnik materialny, a on nie kształtuje się korzystnie. Z pomocy społecznej w 2007 roku skorzystało ok. 19 % ludności, natomiast ze świadczeń emerytalno-rentowych – ok. 24 %. Badania GUS ujawniają, że na Lubelszczyźnie, w tym również w Gminie Łopiennik Górny, ubóstwo jest największe w kraju.

Konsekwencją powyższych relacji jest słabsze od przeciętnej w kraju wyposażenie gospodarstwa domowego w dobra trwałego użytku, a także nieco gorsze standardy mieszkaniowe oraz powolnie zmniejszający się poziom bezrobocia.

Stan zdrowotności społeczeństwa jest zbliżony do przeciętnego w województwie. Sprawowanie opieki medycznej mierzone relacją personelu medycznego do liczby ludności jest statystycznie takie same jak w województwie.

Porównywalne ze standardami wojewódzkimi, są możliwości edukacyjne na różnych poziomach i dostęp do instytucji kultury szczebla lokalnego.

W generalnej ocenie Gmina Łopiennik Górny jawi się jako region problemowy o słabych endogenicznych podstawach rozwojowych, dość silnie przy tym spolaryzowanych. Jednocześnie dysponuje on szeregiem realnych i potencjalnych atutów, tkwiących przede wszystkim w kapitale ludzkim, walorach przyrodniczych i położeniu geograficznym. Wykorzystanie ich do dynamizacji procesów rozwojowych nie wydaje się jednak możliwe bez wspomagającej te procesy polityki regionalnej skorelowanej z dobrze przygotowaną strategią rozwoju gminy.

1. Zewnętrzny kontekst Strategii – zgodność z innymi dokumentami strategicznymi

1.1. Zgodność Strategii z innymi opracowaniami strategicznymi na szczeblu lokalnym, regionalnym i krajowym

Dokument, jakim jest Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych musi nie tylko odpowiadać na rzeczywiste wyzwania lokalnej społeczności, ale również wykazać się zgodnością z innymi znaczącymi dokumentami, regulującymi działania polityki społecznej na różnych szczeblach: lokalnym, regionalnym i krajowym. Do dokumentów tych zaliczamy przede wszystkim: Strategię Rozwoju Gminy Łopiennik Górny do 2013 roku, Strategię Wojewódzką W Zakresie Polityki Społecznej Dla Województwa Lubelskiego, stanowiącą załącznik do Strategii Rozwoju Województwa Lubelskiego na lata 2006 - 2020, Narodową Strategię Integracji Społecznej i Strategię Polityki Społecznej na lata 2007-2013,.

Warto także ustalić zgodność Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych z innymi ważnymi dokumentami, takimi jak np. Wojewódzkim Programem Operacyjnym Kapitał Ludzki.

Strategia Rozwoju Gminy do 2013 roku

Strategia ta jest dokumentem, z którym zgodność projektowanej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Łopiennik Górny jest szczególnie ważna. Spójność programowa tych dokumentów stanowi bowiem istotny warunek zintegrowanego rozwoju lokalnego.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych wpisuje się w strategiczne cele wskazane w Strategii Rozwoju Gminy, w następującym zakresie celów strategicznych takich jak :

- Stymulowanie rozwoju społeczeństwa obywatelskiego wraz z podniesieniem poziomu życia mieszkańców (komunikacji społecznej, współpracy z organizacjami pozarządowymi, poprawy bezpieczeństwa i edukacji),
- Wzmocnienie trendów rozwoju przedsiębiorczości dla kreowania miejsc pracy i przychodów budżetu gminy (w zakresie promowania indywidualnej aktywności ekonomicznej, rozwoju przedsiębiorczości i lokalnego rynku pracy),

Strategia Wojewódzka w Zakresie Polityki Społecznej dla Województwa Lubelskiego na lata 2005 - 2013, stanowiąca załącznik do Strategii Rozwoju Województwa Lubelskiego do 2020 roku

Misją samorządu województwa lubelskiego, realizowana w ramach strategii wojewódzkiej polityki społecznej na lata 2005-2013 jest osiągnięcie odczuwalnych społecznie, pozytywnych efektów, w zakresie priorytetowych obszarów polityki społecznej, jakie stanowią: ubóstwo, uzależnienia, starość, bezrobocie, niepełnosprawność.

Strategia regionalna wyznacza następujące cele dla regionalnej polityki społecznej:

1. Podejmowanie selektywnych działań na rzecz osób i rodzin znajdujących się w stanie ubóstwa, ze szczególnym uwzględnieniem przedsięwzięć ograniczających skutki życia w biedzie.
2. Zahamowanie wzrostu spożycia alkoholu, promocja zdrowego stylu życia, rozwijanie postaw sprzyjających temu zachowaniu.
3. Ograniczanie używania i dostępności do narkotyków i innych środków psychoaktywnych oraz związanych z tym problemów.
4. Podniesienie jakości życia osób starych, zaspokajanie ich potrzeb poprzez spójne i skoordynowane działania podmiotów mających wpływ na realizację regionalnej polityki społecznej.
5. Rozwijanie aktywnej polityki rynku pracy w zakresie działań objętych pomocą społeczną, wspieranej przez realizację sektorowych i regionalnych programów.
6. Wyrównywanie szans osób niepełnosprawnych i przeciwdziałanie ich wykluczeniu społecznemu.
7. Cele niniejszej strategii wpisują się w regionalne cele strategiczne podane powyżej z wyjątkiem wskazanych w pkt.2 (w Gminie nie zdiagnozowano problemu bezdomności) i pkt. 6 (nie stwierdzono, w dużej skali, występowania zjawiska niepełnosprawności - *w sensie kalectwa* - w Gminie oraz ograniczeń osób niepełnosprawnych w dostępie do uczestnictwa w życiu społecznym).

1.2. Narodowa Strategia Integracji Społecznej

Priorytety określone w Narodowej Strategii Integracji Społecznej wynikają z analizy sytuacji ekonomiczno-społecznej Polski ze szczególnym podkreśleniem niebezpieczeństw wynikających z ubóstwa oraz wykluczenia społecznego. Stworzone zostały z perspektywą ich realizacji do 2010 roku.

Priorytety w zakresie realizacji prawa do edukacji to:

- wzrost uczestnictwa dzieci w wychowaniu przedszkolnym,
- poprawa jakości kształcenia na poziomie gimnazjalnym i średnim,
- upowszechnienie kształcenia na poziomie wyższym i jego lepsze dostosowanie do potrzeb rynku,
- rekompensata deficytów rozwoju intelektualnego i sprawnościowego dzieci,
- upowszechnienie kształcenia ustawicznego.
- Priorytety w zakresie realizacji prawa do zabezpieczenia społecznego:
 - radykalne ograniczenie ubóstwa skrajnego, którego poziom jest obecnie nieakceptowany i wymaga podjęcia zdecydowanych działań,
 - ograniczenie tendencji wzrostowych rozwarstwienia dochodowego.

Priorytety w zakresie prawa do pracy:

- ograniczenie bezrobocia,
- zmniejszenie się bezrobocia młodzieży,
- zwiększenie poziomu zatrudnienia wśród osób niepełnosprawnych,
- zwiększenie liczby uczestników aktywnej polityki rynku pracy.

Priorytety w zakresie prawa do ochrony zdrowia (poprawy warunków życia):

- wydłużenie przeciętnego trwania życia w sprawności,
- upowszechnienie dostępu do świadczeń opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych.
- Priorytety w realizacji innych praw społecznych:
 - zwiększenie dostępu do lokali dla grup najbardziej zagrożonych bezdomnością,
 - zapewnienie lepszego dostępu do pracowników specjalnych,
 - rozwinięcie pomocy środowiskowej i zwiększenie liczby osób objętych jej usługami,
 - zwiększenie zaangażowani obywateli w działalność społeczną,
 - realizacja Narodowej Strategii Integracji Społecznej przez samorządy terytorialne,
 - zwiększenie dostępu do informacji obywatelskiej i poradnictwa.

Strategia Polityki Społecznej na lata 2007-2013

Celem tej strategii jest zbudowanie spójnego systemu polityki państwa mającego doprowadzić do równego dostępu wszystkich obywateli do praw społecznych, poprawy warunków powstawania i funkcjonowania rodzin oraz dostarczenie wsparcia dla grup i osób zagrożonych wykluczeniem społecznym. Strategia wyznacza priorytety i kierunki działań na lata 2007-13. Są to:

1. Poprawa warunków powstawania i funkcjonowania rodzin. Wsparcie rodzin w wychowaniu i edukacji dzieci, poprzez:
 - a) tworzenie warunków sprzyjających rozwojowi młodego pokolenia w rodzinie i środowiskach pozarodzinnych jako czynnika poprawy jakości kapitału ludzkiego,
 - b) tworzenie i wzmacnianie rozwiązań służących godzeniu pracy zawodowej i wychowywaniu dzieci, celem podniesienia aktywności zawodowej kobiet oraz umożliwienie pełniejszej realizacji planów prokreacyjnych,
 - c) zbudowanie systemu wsparcia dla rodzin mających trudności opiekuńczo-wychowawcze,
 - d) system pomocy celowej dla rodzin z dziećmi, celem wyrównania deficytów rozwojowych dzieci uczących się,
 - e) rozwijanie placówek świadczących usługi edukacyjne i kulturalne
 - f) kształtowanie pozytywnego klimatu wobec rodziny, małżeństwa i dietności,
 - g) wsparcie dla rodzin z dziećmi niepełnosprawnymi, celem wyrównania szans dzieci i młodzieży podejmujących i kontynuującą naukę,
 - h) stworzenie kompleksowego systemu zapobiegania przestępczości, demoralizacji i nadużywania substancji psychoaktywnych przez młodzież.
2. Wdrożenie aktywnej polityki społecznej:
 - a) wspieranie aktywności zawodowej i edukacyjnej poprzez system pomocy społecznej,
 - b) rozwój zatrudnienia socjalnego, celem przywrócenia możliwości zatrudnienia osób podlegających wykluczeniu społecznemu,
 - c) rozwój form ekonomii społecznej, celem pobudzenia aktywizacji zawodowej osób zagrożonych wykluczeniem społecznym,
 - d) rozwój budownictwa mieszkaniowego celem wsparcia gminy w budownictwie mieszkań dla osób wymagających pomocy społecznej,
 - e) likwidacja pułapki dochodowej, celem ograniczenia zachęt do dezaktywizacji zawodowej.

3. Kompleksowa rehabilitacja i aktywizacja osób niepełnosprawnych:
 - a) rehabilitacja zawodowa i społeczna osób niepełnosprawnych,
 - b) tworzenie warunków do większej aktywności zawodowej osób niepełnosprawnych jako podstawy społecznej integracji i poprawy warunków ich życia,
 - c) zapewnienie osobom niepełnosprawnym dostępu do usług socjalnych,
 - d) kształtowanie pozytywnych postaw wobec niepełnosprawności,
 - e) reforma systemu rentowego,
 - f) usprawnienie systemu rehabilitacji, celem utrzymania możliwości aktywności zawodowej,
 - g) rozwijanie całościowych systemów pomocy dla osób obarczonych nietypowym rodzajem niepełnosprawności, wymagających kompleksowych i systematycznych działań ze strony państwa.
4. Tworzenie warunków sprzyjających integracji w starzejącym się społeczeństwie:
 - a) rozwijanie systemu opieki pielęgnacyjnej, celem zbudowania środowiskowego modelu integracji ludzi starszych i wymagających pomocy,
 - b) specjalizacja stacjonarnej opieki, celem budowy systemu specjalistycznego wsparcia dla osób wymagających szczególnej opieki,
 - c) aktywizacja i integracja lokalna osób w wieku poprodukcyjnym, celem wykorzystania potencjału tych osób w środowisku lokalnym,
 - d) zapewnienie odpowiednich świadczeń emerytalnych na starość,
 - e) prowadzenie spójnej polityki wobec starości i na rzecz osób starych. Aktywizacja i mobilizacja partnerów lokalnych,
 - f) wdrażanie strategicznego planowania lokalnej i regionalnej polityki społecznej, celem stworzenia metody koordynacji krajowej polityki społecznej,
 - g) profesjonalizacja służb społecznych jako czynnika integracji lokalnej, celem zwiększenia samodzielności i aktywizacji zawodowej osób wymagających pomocy socjalnej,
 - h) wdrożenie systemu informacji i poradnictwa obywatelskiego oraz dostępu do lokalnych środków przekazu i internetu.
5. Partnerstwo publiczno-społeczne podstawą rozwoju usług społecznych:
 - a) aktywizacja i mobilizacja partnerów lokalnych, regionalnych i krajowych.
 - b) budowa partnerstwa publiczno-społecznego w zakresie działalności pożytku publicznego,
 - c) wspieranie instytucji społeczeństwa obywatelskiego,
 - d) wzmocnienie partycypacji społecznej.

6. Integracja społeczna i zawodowa imigrantów:

- a) wdrożenie polityki integracji społecznej i zawodowej, prowadzenie kompleksowych działań wszystkich instytucji publicznych,
- b) wdrożenie polityki antydyskryminacyjnej celem ograniczenia postaw ksenofobicznych wobec środowisk imigranckich,
- c) ustawiczne szkolenia kadr administracji publicznej oraz partnerów społecznych celem przygotowania do pracy z uchodźcami.

1.4. Zgodność Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Łopiennik Górny z Programem Operacyjnym Kapitał Ludzki

W latach 2007-2013, a więc w tzw. nowym okresie programowania funduszy strukturalnych, będzie wdrażany Program Operacyjny Kapitał Ludzki (działania nastawione na efekty w postaci integracji społecznej, rozwoju pracowników i przedsiębiorstw, rozwoju zasobów ludzkich na terenach wiejskich, budowa skutecznej i sprawnej administracji publicznej wszystkich szczebli, promocją zdrowia i zasobów pracy). Program ten w całości obejmie realizację zadań finansowanych w sferze polityki społecznej z Europejskiego Funduszu Społecznego, w tym wzrost zatrudnienia i potencjału adaptacyjnego społeczeństwa, podniesienie poziomu wykształcenia i kompetencji, zmniejszenie obszarów wykluczenia społecznego.

Przedstawiona w niniejszym dokumencie Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Łopiennik Górny wpisuje się w cele Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki, zarówno okresem realizacji, jak i oczekiwanymi rezultatami społecznymi na poziomie lokalnym.

Celem głównym PO KL jest: Wzrost poziomu zatrudnienia i spójności społecznej. Cele szczegółowe to:

- dopasowanie zasobów pracy do zmieniającej się sytuacji na rynku pracy,
- zmniejszenie obszarów wykluczenia społecznego,
- podniesienie poziomu i jakości wykształcenia społeczeństwa,
- wsparcie dla budowy sprawnego i partnerskiego państwa,
- wzrost spójności terytorialnej.

Istnieje poziom zgodności celów PO KL z przyjętymi celami operacyjnymi Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy (tabela 11). Zgodność dokumentów oznacza, że dla wielu projektów realizowanych w ramach Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy, będzie można szukać dofinansowania w Europejskim Funduszu Społecznym.

Projekty realizacyjne, przypisane w strategii poszczególnym celom, będzie można zgłaszać do realizacji w ramach poszczególnych priorytetów, działań i poddziałań PO KL.

Tabela 11

Zgodność Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Łopiennik Górny z Programem Operacyjnym Kapitał Ludzki

Cele operacyjne Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Łopiennik Górny	Cele Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki
3.1. Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu i ograniczanie patologii społecznych 3.2. Szerokie wsparcie dla rodzin, tworzenie programów profilaktycznych 3.3. Wspieranie rodzin w zakresie opieki i wychowania dzieci 3.4. Wspieranie liderów i organizacji pozarządowych w integrowaniu rodzin - tworzenie wolontariatu	Zmniejszenie obszarów wykluczenia społecznego
1.1 Szeroka profilaktyka zdrowotna, psychologiczna, higieniczna 1.2 Zwiększenie aspiracji edukacyjnych i rozwój zainteresowań przedszkolnych 1.3 Stworzenie szerokiej oferty edukacyjno-rekreacyjnej i kulturalnej 1.4 Podniesienie aktywności i kreowanie liderów wśród młodzieży	Podniesienie poziomu i jakości wykształcenia społeczeństwa
2.1. Likwidacja barier utrudniających dostęp do podstawowej i specjalistycznej opieki zdrowotnej. 2.2. Stworzenie warunków do aktywności osób starszych i osób niepełnosprawnych 2.3. Umożliwienie szerszego dostępu do kultury 2.4. Umożliwienie szerszego dostępu do profilaktyki i diagnostyki zdrowotnej, likwidacja barier architektonicznych	Wsparcie dla budowy sprawnego i partnerskiego państwa

źródło: opracowanie własne na podstawie dokumentów programowych Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki

2. Metodyka

U podstaw tworzenia strategii rozwiązywania problemów społecznych znajduje się idea szukania rozwiązań, z wykorzystaniem aktywności społeczności lokalnych. Uznając słuszność tej zasady, Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Łopiennik Górny oparto przede wszystkim na metodzie społecznej. Zostały zorganizowane spotkania warsztatowe, w których wzięli udział przedstawiciele instytucji i organizacji działających na terenie gminy oraz przedstawiciele środowiska lokalnego. Wśród osób biorących udział w warsztatach byli obecni: przedstawiciele lokalnych władz, radni, sołtysi, pracownicy ośrodka pomocy społecznej, nauczyciele, przedstawiciele organizacji pozarządowych, społecznych, lokalni przedsiębiorcy i przedstawiciele mieszkańców.

Konsultacje społeczne były prowadzone w trzech zakresach (częściach), które uwzględniają logikę niniejszego opracowania:

- Część analityczno-diagnostyczna: w ramach której opracowana została diagnoza sytuacji społecznej Gminy Łopiennik Górny. W tej części wykorzystano: pierwotne źródła informacji (ankietę), metody badań danych wtórnych odwołujących się do danych „ex-post”, uzyskanych z dostępnych źródeł informacji statystycznej oraz metodę „ex-ante” polegającą na analizie strategicznej posiadanych zasobów i deficytów oraz warunków w otoczeniu samorządu;
- Część projekcyjną zawierającą postanowienia strategii;
- Część wykonawczą wskazującą sposób zarządzania realizacją strategii.

2.1. Część analityczno – diagnostyczna strategii

Do zdiagnozowania sytuacji społecznej na terenie Gminy Łopiennik Górny wykorzystano zarówno dane pierwotne jak i wtórne, oparte na następujących źródłach informacji:

- w zakresie ogólnej charakterystyki tendencji demograficznych i struktury ludności Gminy oparto się na informacjach z miejscowej ewidencji ludności i Banku Danych Regionalnych Głównego Urzędu Statystycznego,
- w zakresie określenia skali występujących problemów społecznych przeanalizowano dane wtórne zgromadzone w sprawozdaniach i informacjach instytucji gminnych oraz publikowane, wchodzące w zakres statystyki publicznej sprawozdania ośrodka pomocy społecznej, jak również PUP,

- dla zweryfikowania z analizy danych wtórnych wykorzystano dane pierwotne uzyskane na podstawie ankiet przeprowadzonych w trakcie warsztatów z przedstawicielami środowiska lokalnego.

Dane ujęte w sprawozdaniach do MPiPS będące sprawozdaniem z działalności ośrodków pomocy społecznej, posłużyły do zobrazowania wielkości zapotrzebowania zgłaszanego przez mieszkańców Gminy Łopiennik Górny zakresu świadczeń pomocy społecznej. Przeprowadzona w tym zakresie analiza danych pozwoliła ocenić:

- jakie deficyty w zaspokojeniu potrzeb socjalnych występują na terenie samorządu,
- jakiego rodzaju wsparcie świadczą jednostki organizacyjne pomocy społecznej,
- gdzie ogniskują się problemy społeczne, wyrażone realnym zapotrzebowaniem na wsparcie, mierzone liczbą osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej, w relacji do liczby mieszkańców ogółem,
- jakie kategorie problemów społecznych najczęściej determinują zapotrzebowanie na świadczenia pomocy społecznej, czyli co najczęściej powoduje, że określona liczba mieszkańców znajduje się w sytuacji, w której bez pomocy (najczęściej w postaci zasiłków) nie jest w stanie zapewnić sobie i swoim rodzinom socjalnej egzystencji.

Analiza danych wtórnych miała charakter wyjściowy i niewątpliwie wymagający pogłębienia, niemniej pozwoliła wskazać, jakie są najistotniejsze obszary problemów społecznych, którymi samorząd lokalny powinien się zająć realizując strategię. W połączeniu z danymi uzyskanymi bezpośrednio od uczestników warsztatów udało się wytworzyć wiarygodny obraz problemów społecznych występujących na terenie Gminy.

Analizując informacje o zapotrzebowaniu na świadczenia społeczne, zwrócono uwagę na kryteria określone w ustawie o pomocy społecznej, jako uprawniające do otrzymania wsparcia, to jest:

- **kryteria podmiotowe:** ustawa wskazuje na osobę lub rodzinę, która wymaga pomocy społecznej z uwagi na to, że nie jest w stanie zaspokoić potrzeb własnym staraniem i za pomocą własnych sił i środków,
- **kryteria dochodowe:** wskazują na deficyty materialne oceniane kwotowo, w przeliczeniu na osobę samotnie gospodarującą lub na osobę w rodzinie.

W związku z tym przyjęto, że liczba osób, które są uprawnione do świadczeń z pomocy społecznej wskazuje niewątpliwie na:

- **skalę ubóstwa materialnego**, które dotyka społeczność lokalną – trzeba posiadać naprawdę niskie dochody, aby wypełnić kryterium dochodowe uprawniające do pomocy.
- **poziom zaradności społecznej**, jeżeli świadczenie jest przyznane, to oznacza, że własna aktywność beneficjenta pomocy była niewystarczająca, aby mógł on sobie zapewnić warunki do socjalnej egzystencji.

Dla znalezienia właściwych wniosków przeprowadzono analizę operacyjną przy użyciu metody „Pareto”. Przekładając jej rozumienie na analizowaną sytuację, można w uproszczeniu przyjąć, że nie wszystkie, lecz tylko ok. 20 % zjawisk warunkujących problemy społeczne dotyczy ok. 80 % osób korzystających z pomocy społecznej. Jako istotną cechę problemów społecznych w Gminie, przyjęto liczbę osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej i odniesiono ją do zjawisk warunkujących przyznanie tej pomocy.

Poszczególne części analizy gminnego rynku pracy odnoszą się do istotnych, dla Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy obszarów problemowych. Przedstawione zostały w nich dane dotyczące rynku pracy: zatrudnienia i struktury bezrobocia rejestrowanego.

Spotkania warsztatowe rozpoczęto od określenia oczekiwań uczestników dotyczących strategii. Wyniki prac wykazały, że oczekiwania te są bardzo zróżnicowane np: możliwości wykorzystania środków unijnych, pobudzenie aktywności własnej lokalnych środowisk itd. Istotny jest fakt, że wszyscy uczestnicy nie kwestionowali zasadności tworzenia strategii, co pozwala pozytywnie oceniać stopień ich identyfikacji z podejmowanymi w wyniku powstania strategii działaniami. Podczas tych samych warsztatów przeprowadzono ankietę, opracowaną przez Zespół ds. Aktualizacji Strategii. Zawarte w niej pytania umożliwiły weryfikację danych wtórnych.

Niektórzy uczestnicy badania pozostawili część zagadnień bez odpowiedzi. Do ułożenia pytań i proponowanych odpowiedzi wykorzystano dane uzyskane z analizy danych wtórnych, zostawiając ankietowanym możliwość poszerzenia odpowiedzi o własne podglądy i sugestie. Należy stwierdzić, że w bardzo niewielu przypadkach ankietowani odczuwali potrzebę poszerzenia listy odpowiedzi.

W drugiej turze prowadzonych warsztatów, przeprowadzono także ćwiczenie, mające na celu dokonanie identyfikacji kluczowych zagrożeń społecznych wymagających pilnego rozwiązania. (*materiały źródłowe w aktach Urzędu Gminy*).

Grupę podzielono na cztery mniejsze zespoły robocze. Każdemu zespołowi zaproponowano, aby wybrał jeden z problemów społecznych, który jego zdaniem jest najważniejszy. Następnie, uczestnicy warsztatu stosując metodę „drzewa problemów” mieli za zadanie określić przyczyny wybranego zjawiska oraz jego skutki. Ćwiczenie w ramach, którego uczestnicy prac nad strategią dokonali identyfikacji kluczowych zagrożeń społecznych, a także ich przyczyn oraz skutków, było szczególnie istotne dla dalszych prac nad analizą strategiczną oraz sformułowaniem misji i projektu wizji strategii.

Następnym etapem pracy nad strategią było przeprowadzenie analizy SWOT. Podstawę do określenia sytuacji strategicznej dla gminnej polityki społecznej i wyprowadzenia wniosków, dotyczących kierunków podejmowanych w niej działań, stanowią: rozpoznanie sytuacji w bezpośrednim otoczeniu lokalnego systemu pomocy społecznej, a także analiza i ocena własnych możliwości działania i zasobów. Procedura przeprowadzenia analizy składała się z trzech części:

- identyfikacji i analizy szans i zagrożeń,
- identyfikacji i analizy silnych i słabych stron,
- określenia strategicznego kierunku w rozwiązywaniu problemów społecznych (tzw. przewagi strategicznej).

W pierwszej i drugiej części procedury przeprowadzono faktycznie dwie analizy: **Analizę SWOT** służącą do badania wpływu czynników wewnętrznych na czynniki zewnętrzne, co można sprowadzić do próby odpowiedzi na pytania:

- czy siły pozwalają wykorzystać rodzące się sposobności?
- czy słabości nie pozwalają wykorzystać sposobności?
- czy siły dają odpór zagrożeniom?
- czy słabości wzmocnią niekorzystne oddziaływanie zagrożeń?

Jako podmiot analizy przyjęto całą Gminę Łopiennik Górny, zaś jako przedmiot zdolność społeczności lokalnej do rozwiązywania problemów społecznych. Analizę strategiczną SWOT przeprowadzono w kolejnych konsultacjach społecznych. Ustalono czynniki determinujące rozwiązywanie problemów społecznych na terenie Gminy.

Czynniki ułożono w listę silnych i słabych stron, szans i zagrożeń. Następnie, uczestnicy warsztatów wskazali znaczenie poszczególnych czynników przypisując im odpowiednią wagę: 0 (czynnik nieistotny dla rozwiązywania problemów społecznych), 1 (przeciętne znaczenie) lub 2 lub 3 (czynnik bardzo istotny).

Ostateczną listę czynników analizy SWOT utworzyły te elementy, których średnia waga równa liczbie 3, co w praktyce oznacza, że wszystkie pracujące w panelach zespoły uznały określony czynnik za bardzo istotny.

Kolejnym krokiem w opracowaniu analizy strategicznej było przeanalizowanie wzajemnych powiązań ustalonych na liście czynników. Sporządzono dwie macierze: SWOT, która analizowała wpływ czynników wewnętrznych (mocnych i słabych stron) na czynniki zewnętrzne (szanse i zagrożenia):

SWOT

		Czynniki zewnętrzne	
		Szanse	Zagrożenia
Czynniki wewnętrzne	Mocne strony		
	Słabe strony		

Na koniec wyznaczono pozycję strategiczną Gminy dla rozwiązywania problemów społecznych. Najwyższy uzyskany wynik wskazał na kierunek strategiczny dla Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Łopiennik Górny.

Wybory strategiczne i rodzaj strategii przyjęto w oparciu o matrycę kierunków strategicznych:

	SILNE STRONY	SŁABE STRONY
SZANSE	Strategia dynamiczna (maxi-maxi)	Strategia konkurencji (mini-maxi)
	Wykorzystanie szans przy pomocy silnych stron	Przezwycięzenie słabości w celu wykorzystania nadarzających się okazji
ZAGROŻENIA	Strategia konserwatywna (maxi-mini)	Strategia defensywna (mini-mini)
	Wykorzystanie mocnych stron, aby poradzić sobie z zagrożeniami, lub żeby ich unikać	Redukcja lub likwidacja

2.2. Część projekcyjna strategii

Po zdiagnozowaniu problemów społecznych oraz wybraniu kierunku ich rozwiązywania, uczestnicy prac panelowych określili misję dla lokalnej polityki społecznej. Misja wyznacza w realizacji strategii generalny kierunek dążenia Gminy w rozwiązywaniu problemów społecznych, stanowi główną oś działań programowych.

Po określeniu misji, uczestnicy wskazali cele strategiczne, operacyjne oraz projekty realizacyjne strategii. Zgodnie z zasadami tworzenia dokumentów strategicznych przyjęto, że zostaną one ułożone hierarchicznie: najpierw cele strategiczne (docelowe osiągnięcia strategii), następnie cele operacyjne i projekty realizacyjne.

Cele strategiczne opracowano poprzez dekompozycję przyjętej wcześniej wizji. W efekcie, zespół ekspertów pracujący nad strategią ustalił trzy cele strategiczne, sformułowane w kategoriach docelowych osiągnięć, które Gmina powinna uzyskać do 2013 roku.

Zespół ds. Aktualizacji Strategii, po sformułowaniu celów przystąpił do ich rozwinięcia, określając na dalszym etapie prac cele operacyjne. O ile cele strategiczne są określeniem pożądanego stanu, jaki ma być uzyskany w przyszłości i mają pewien poziom ogólności, o tyle cele operacyjne konkretyzują w sposób wykonawczy realizację strategii, zgodnie z zasadą SMART (tj. są konkretne, mierzalne, realne i określone w czasie). Zespół opracował propozycje głównych celów operacyjnych (wyznaczono 3 takie cele) przypisanych poszczególnym celom strategicznym. Osiąganie celów operacyjnych (wykonawczych) odbywać się będzie poprzez wykonanie projektów realizacyjnych.

2.3. Część wykonawcza strategii

Ostatnia część strategii - wykonawcza, charakteryzuje:

- sposób zarządzania strategią, w tym sposób realizacji poszczególnych celów operacyjnych,
- narzędzia monitoringu realizacji strategii tzn. wskaźniki monitoringowe.

Do prowadzenia obserwacji osiągnięcia zaplanowanych celów w Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych, przydatne mogą być wskaźniki monitoringowe:

- **produktu:** wskaźnikiem są podjęte przedsięwzięcia opisane w sposób wymierny np.: liczba zawartych kontraktów socjalnych i indywidualnych planów pomocy.

Wskaźnik produktu powinien być analizowany w okresach półrocznych (narastająco i za okres);

- **rezultatu:** analizowane w okresach półrocznych (narastająco i za okres). Za rezultaty uważa się bezpośrednie efekty przedsięwzięć zrealizowanych w ramach strategii np. Liczba osób korzystających z pomocy społecznej, które usamodzielnili się życiowo;
- **dynamiki:** analizowane w okresach rocznych. Uznaje się za nie wskaźniki obrazujące pożądane zmiany, będące wynikiem realizacji strategii np. mniejsza liczba osób korzystających w Gminie z pomocy społecznej, w stosunku do liczby osób w roku bazowym.

Wskaźniki monitoringu określono dla poszczególnych celów operacyjnych strategii.

Ponadto w części wykonawczej opisano sposób zarządzania strategią, w wymiarze **funkcjonalnym** wskazując zadania poszczególnych podmiotów i osób zaangażowanych w zarządzanie i wzajemne zależności oraz **proceduralnym**, stanowiącym opis obiegu informacji w zarządzaniu strategią i sposobu dokumentowania realizowanych zadań.

3. Analiza sytuacji społecznej Gminy Łopiennik Górny na podstawie danych wtórnych

W tym rozdziale została przeanalizowana sytuacja społeczna Gminy, w oparciu o dostępne źródła informacji (dane zgromadzone).

Zakres analizy:

- podstawowe informacje o stanie i strukturze ludności,
- skala pomocy społecznej w gminie, analizy przyczyn korzystania ze świadczeń pomocy społecznej,
- wielkość, dynamika i struktura bezrobocia rejestrowanego,

Wykorzystane źródła danych:

- informacje GUS – bank danych regionalnych,
- informacja ośrodków pomocy społecznej, sprawozdania MPiPS 03,
- informacja powiatowego urzędu pracy, sprawozdanie MPiPS 01.

3.1. Stan i struktura ludności w Gminie Łopiennik Górny

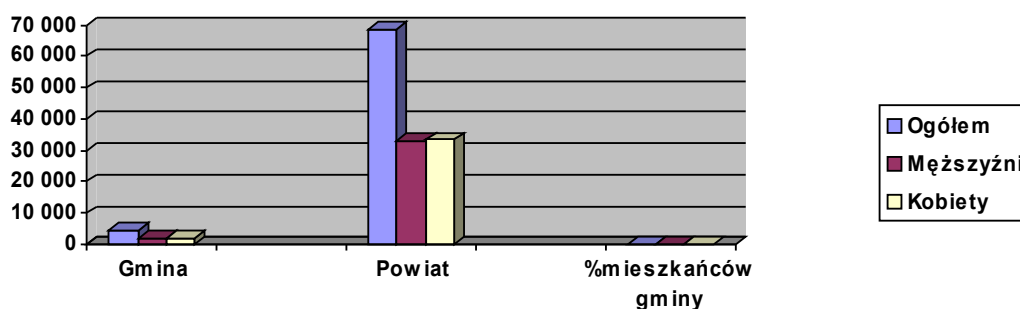
Tabela 1

Ludność wg płci, wg stanu na koniec 2007 r.

Ludność	Gmina Łopiennik Górny	Powiat Krasnostawski	% udział mieszkańców gminy w liczbie mieszk. powiatu
ogółem	4 335	68 460	6,3
mężczyźni	2 130	33 130	6,4
kobiety	2 205	35 330	6,2

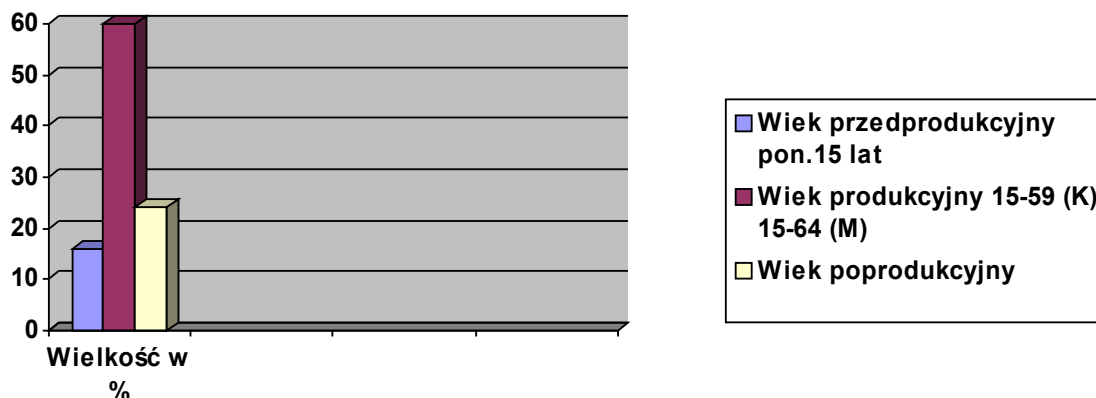
źródło: GUS, Bank Danych Regionalnych

Gmina Łopiennik Górny jest jedną ze 193 gmin województwa Lubelskiego i jedną z 10 Powiatu Krasnostawskiego. Jak wynika z danych zamieszczonych w tabeli 1, Gmina pod względem liczby ludności należy do mniej zaludnionych – Gminę zamieszkuje ok. 6,3 % łącznej liczby mieszkańców powiatu.

Rys.1 Stan ludności w Gminie Łopiennik Górny wg płci w 2007 r. w porównaniu do ludności powiatu krasnostawskiego
źródło: GUS, Bank Danych Regionalnych

Pod względem wieku produktywności zawodowej (rysunek 2) dane za 2007 r. wskazują na zdecydowaną przewagę mieszkańców w wieku produkcyjnym (mężczyźni wiek 15-64 i kobiety wiek 15-59) Odsetek mieszkańców w tym wieku wynosi 60 %, w wieku przedprodukcyjnym – 16 % i poprodukcyjnym – 24 %.

Rys.2 Stan ludności Gminy wg wieku aktywności zawodowej w 2007 r.
źródło: GUS, Bank Danych Regionalnych

Jak informują wskaźniki obciążenia demograficznego dla Gminy Łopiennik Górny (tabela 2), są one znacznie niższe niż w powiecie krasnostawskim i województwie lubelskim, i to zarówno w zakresie proporcji osób w wieku przed jak i poprodukcyjnym, w stosunku do osób w wieku produkcyjnym. Świadczy to o korzystnej z punktu widzenia produktywności społecznej strukturze ludności.

Tabela 2

Wskaźniki obciążenia demograficznego dla Gminy za 2007 r.

Wyszczególnienie	Gmina Łopiennik Górny	Powiat Krasnostawski	Województwo Lubelskie
ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym	28	15	16
ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym	10	20	17

źródło: GUS, Bank Danych Regionalnych

3.2. Pomoc społeczna

W oparciu o dane Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Łopienniku Górnym, można ustalić wielkość udzielanej pomocy społecznej oraz przyczyny powodujące trudną sytuację osób i rodzin. Jak wskazują informacje GOPS, liczbę osób korzystającą w 2007 r. należy uznać za znaczącą (tabela 3).

Tabela 3

Skala udzielanej pomocy społecznej w Gminie w 2007 r.

Wyszczególnienie	Liczba osób którym przyznano świadczenia	Liczba rodzin którym przyznano świadczenia	Liczba osób w rodzinach	Udział % liczby osób w rodzinach do ogółu mieszkańców
Gmina Łopiennik Górny				
Świadczenia materialne (bez zasiłków stałych)	395	217	850	19,6 %
Zasiłki stałe	13	13	29	0,6 %
praca socjalna	-	21	102	2,3 %

źródło: GOPS w Łopienniku Górnym, sprawozdanie MPiPS 03

Ostatnia kolumna tabeli informuje o liczbie osób korzystających ze świadczeń materialnych (w tym osób samotnie gospodarujących i osób w rodzinie), w relacji do liczby mieszkańców Gminy. Wskaźniki przedstawiają niekorzystny dla Gminy poziom tzw. interwencji socjalnej. Ocena ta dotyczy zwłaszcza pierwszego wiersza tabeli – 19,6 % tj wskaźnika osób korzystających z zasiłków okresowych i celowych, w stosunku do ogółu mieszkańców. Wskaźnik ten należy uznać za wysoki – dla gminy wiejskiej, jaką jest Łopiennik Górny, nie powinien on przekraczać poziomu 8,0 %.

I

m wyższy jest poziom interwencji socjalnej, tym większe są bariery dla lokalnego rozwoju społeczno-gospodarczego, wynikające m.in. z konieczności angażowania dużych środków budżetu Gminy na realizację zadań (najczęściej własnych) pomocy społecznej, zamiast na działalność sprzyjającą temu rozwojowi. W Gminie Łopiennik Górny wydatki na pomoc społeczną sięgają poziomu ok. 18 % rocznych wydatków zapisanych w budżecie miasta.

Tabela 4

Analiza przyczyn udzielanej pomocy społecznej w Gminie w 2007 r.,
z wykorzystaniem analizy operacyjnej metodą Pareto

Kategoria	liczba rodzin ogółem	liczba osób w rodzinie	% udziału w populacji	Istotność kategoria
bezrobocie	105	401	9,2	A
ubóstwo	46	194	4,4	
długotrwała lub ciężka choroba	58	220	5,0	
niepełnosprawność	45	159	3,6	B
bezradność w sprawach opiekuńczo - wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego	25	121	2,7	
alkoholizm	5	16	0,3	C
zdarzenie losowe	-	-	-	
ochrona macierzyństwa	1	8	0,15	
przemoc w rodzinie	-	-	-	
trudności w przystosowaniu do życia po opuszczeniu zakładu karnego	3	5	0,11	
sytuacja kryzysowa	3	12	0,27	
bezdomność	-	-	-	
narkomania	2	3	0,06	
sieroctwo	-	-	-	
trudności w przystosowaniu młodzieży opuszczającej placówki op. wych	-	-	-	
trudności w integracji osób które otrzymały status uchodźcy	-	-	-	
kłeska żywiołowa lub ekologiczna	5	15	0,3	
Razem	298	1154		

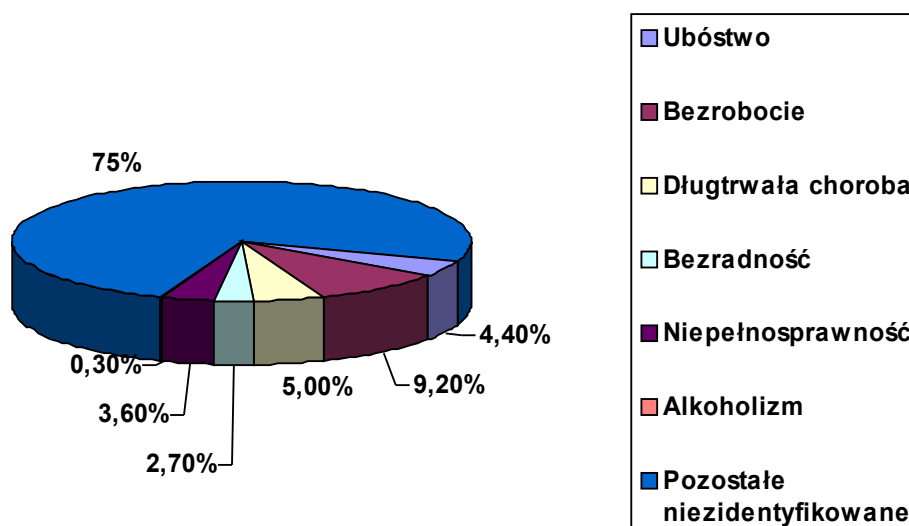
źródło: GOPS Łopiennik Górny, sprawozdanie MPiPS 03 oraz obliczenia własne

Niekorzystne jest także utrzymywanie się w Gminie takiego samego poziomu interwencji socjalnej na przestrzeni kilku lat. W 2007 roku pomocą społeczną objętych było 981osób – *tab. Nr 3 - (251 rodziny)*,¹.

Należy jednak zauważyć podobną wartość wskaźnika dla liczby korzystających z pomocy społecznej i z pracy socjalnej. Świadczy to niewątpliwie o dużej intensywności działań GOPS w Łopienniku Górnym w kierunku aktywizacji podopiecznych i przywrócenia im zdolności samodzielnego pełnienia ról społecznych i zawodowych.

¹ Por. sprawozdania GOPS Łopiennik Górny, MPiPS 03 za 2007 rok

Tabela 4 informuje o problemach, które powodują zgłaszanie przez mieszkańców Gminy zapotrzebowania na pomoc społeczną. Ocena istotności tych problemów (ostatnia kolumna tabeli 4) wskazuje, iż najczęstsze z nich, warunkujące zapotrzebowanie na pomoc GOPS to: **bezrobocie, ubóstwo i długotrwała i ciężka choroba**. Czynniki te dotyczą aż 18,6 % podopiecznych GOPS. Za mniej istotne w skali problemy podopiecznych GOPS można uznać bezradność w sprawach opiekuńczo - wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego (6,3 % - kategoria B). Pozostałe czynniki zaliczone do kategorii C, stanowiące zaledwie 1,19 % wszystkich przyczyn udzielenia pomocy społecznej, można uznać za mało istotne w swojej wielkości. Sytuacja ta została zobrazowana także na rysunku 3.

Rys.3 Przyczyny powodujące zapotrzebowanie na pomoc społeczna w Gminie
 źródło: GOPS w Łopienniku Górnym, sprawozdanie MPiPS 03 i obliczenia własne.

3.3. Bezrobocie rejestrowane i zatrudnienie

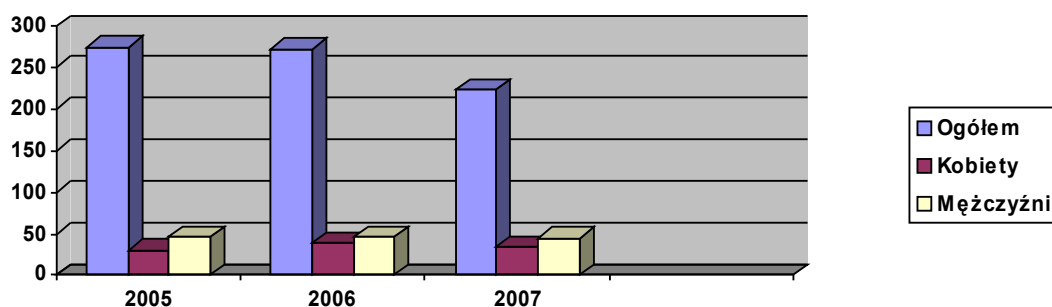
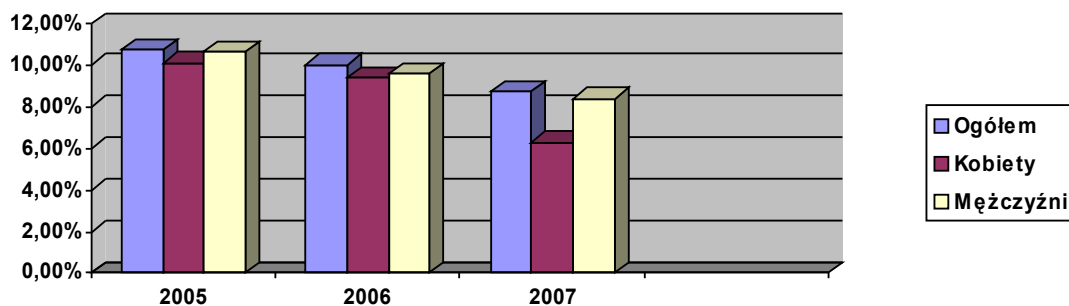
O sytuacji społeczno-gospodarczej w Gminie świadczy niewątpliwe skala bezrobocia rejestrowanego. Analiza w tym zakresie powinna obejmować: wielkość wskaźnika bezrobocia (relacja liczby bezrobotnych do liczby osób w wieku produkcyjnych), nominalnej wielkości bezrobocia, a także jego strukturę i dynamikę.

Tabela 5

Bezrobocie w Gminie rejestrowane w latach 2005-2007 r.

Wyszczególnienie	Bezrobocie w kolejnych latach		
	2005	2006	2007
Ogółem	274	272	222
Kobiety	120	123	101
Mężczyźni	154	149	121

źródło: GUS, Bank Danych Regionalnych

Rys.4 Wskaźniki bezrobocia w Gminie, w latach 2005-2007
źródło: GUS, Bank Danych Regionalnych, obliczenia własne.

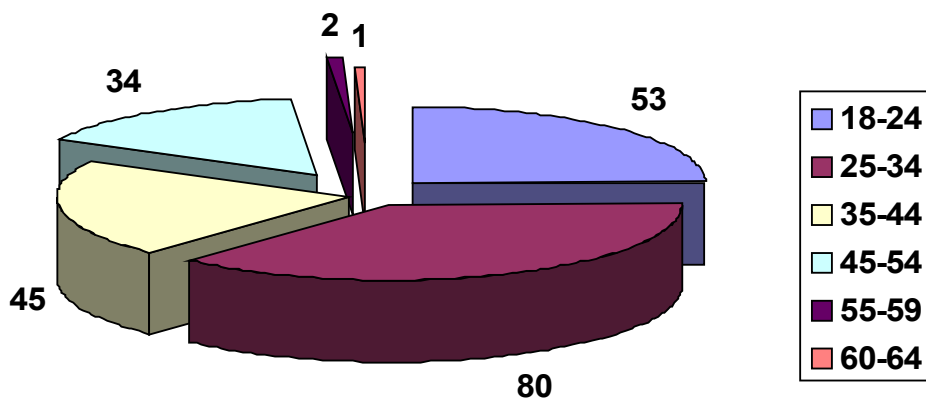
Rys.4 Wskaźniki % bezrobocia w Gminie, w stosunku do ilości osób w wieku produkcyjnym w latach 2005-2007

źródło: GUS, Bank Danych Regionalnych, obliczenia własne.

Dane w tabeli 5 i wskaźniki zobrazowane na rysunku 4, wyraźnie wskazują na poprawę sytuacji na lokalnym rynku pracy w ostatnich dwóch latach. Wskaźnik bezrobocia w Gminie za 2007 r. wynosił 8,7 %, co jest wynikiem jego spadku, w stosunku do roku 2005 o 2,0 %. W wielkościach nominalnych liczba bezrobotnych zamieszkujących w Gminie zmniejszyła się w analogicznym okresie o 50 osób.

W ocenie lokalnego bezrobocia ważny jest nie tylko jego poziom, ale także struktura: płci, wieku, wykształcenia i czasu pozostawania bez pracy.

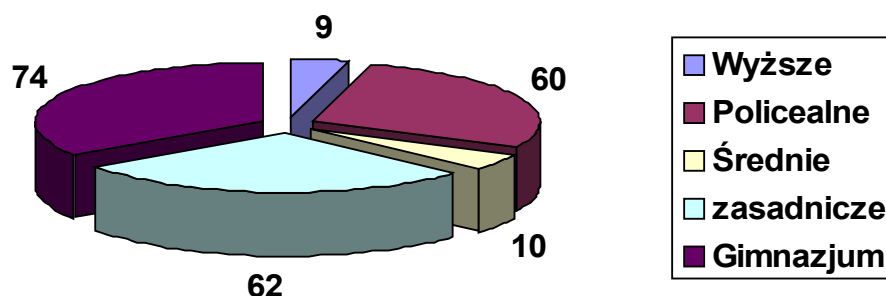
Liczba bezrobotnych wg wieku

Rys.5 Struktura bezrobocia w Gminie – bezrobocie wg wieku.
źródło: sprawozdania Powiatowego Urzędu Pracy w Krasnymstawie

Jak wynika z danych podanych w tabeli 5, nie ma dysproporcji w skali bezrobocia kobiet i mężczyzn – wielkości te są niemal identyczne. Poważne różnice występują natomiast w strukturze wiekowej zarejestrowanych bezrobotnych. Z rysunku 5 wynika, że największą grupę zarejestrowanych bezrobotnych stanowią osoby w wieku 25-34 lata (36 %) i 35-44 lat (20 %). Znaczącą grupę bezrobotnych stanowi także młodzież wchodząca na rynek pracy: 24 % ogółu zarejestrowanych w PUP.

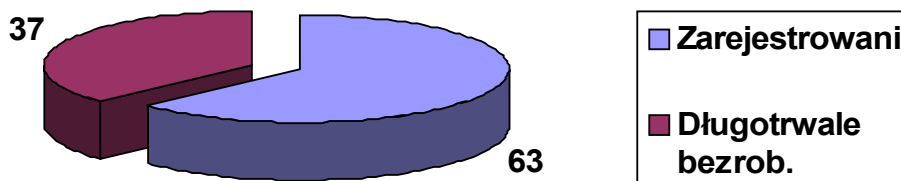
Liczba bezrobotnych wg wykształcenia

Rys.6 Struktura bezrobocia w Gminie – bezrobocie wg wykształcenia.
 źródło: sprawozdania Powiatowego Urzędu Pracy w Krasnymstawie

Problem bezrobocia w Gminie jest również związany z poziomem wykształcenia. Jak wynika z rysunku 6, zależność bezrobocia od wykształcenia jest odwrotnie proporcjonalna. Największy udział wśród zarejestrowanych w PUP mają osoby z wykształceniem: gimnazjalnym i podstawowym tj. 33 % i zawodowym 28 %. Najmniej bezrobotnych legitymuje się wykształceniem wyższym - zaledwie 4 %.

Wskaźnik bezrobotnych

Rys.7 Struktura bezrobocia w Gminie – wg okresu pozostawania bez pracy
 źródło: sprawozdania Powiatowego Urzędu Pracy w Krasnymstawie

Kolejnym problemem lokalnego bezrobocia jest jego długotrwałość. Jak wskazują dane umieszczone na rysunku 7, wśród bezrobotnych mieszkańców Gminy 37 % jest zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy dłużej niż 12 miesięcy.

Po analizie podażowej lokalnego rynku pracy w Gminie i okolicach, warto przyrzeć się jego stronie popytowej, tzn. zatrudnieniu. Tabela 6 i rysunek 8 odzwierciedlają wielkość zatrudnienia w Gminie: ogółem i wg płci oraz w wartościach nominalnych i wskaźnikach, obliczonych jako liczba osób pracujących w stosunku do aktywnych zawodowo.

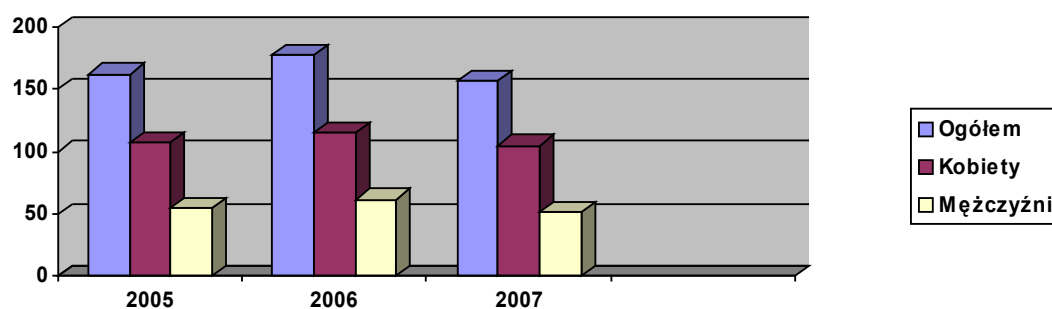
Tabela 6

Zatrudnienie w Gminie w latach 2005-2007 r.

Wyszczególnienie	Zatrudnienie w kolejnych latach		
	2005	2006	2007
Ogółem	162	177	157
Kobiety	107	115	105
Mężczyźni	55	62	52

źródło: GUS, Bank Danych Regionalnych

Struktura zatrudnienia, wskazuje na nieco trudniejszą sytuację kobiet na lokalnym rynku pracy w Gminie. Widać to zarówno w nominalnej relacji liczby zatrudnionych kobiet i mężczyzn, a także we wskaźnikach zatrudnienia.

Rys.8 Wskaźniki zatrudnienia w Gminie, w grupie osób w wieku produkcyjnym

źródło: GUS i RBD.

Korzystna dla rozwoju Gminy jest niewątpliwie dodatnia dynamika wskaźnika zatrudniania, który na przestrzeni trzech lat utrzymywał się na jednym poziomie. Mając także na względzie opisany wcześniej jednoczesny spadek bezrobocia, można stwierdzić, że Gmina korzysta z koniunktury gospodarczej ostatnich lat. Wyjazdy zagraniczne ludzi młodych w celach zarobkowych.

Analizując wskaźniki bezrobocia i zatrudnienia w Gminie nasuwa się jeszcze jeden istotny wniosek, lub pytanie o zawodowy status pozostałej części społeczności w wieku produkcyjnym. Analiza jest w tym przypadku konieczna gdyż odnosi się do ok. 60 % osób w tej grupie wiekowej (niepracujących i nierejestrowanych jako bezrobotni). Niewątpliwie część z tych osób stanowią kontynuujący naukę lub pracujący poza Gminą. Może to także świadczyć o występowaniu tzw. ukrytego bezrobocia, choć takie zjawisko ma najczęściej miejsce w gminach wiejskich. Wreszcie, może to także świadczyć o występującym na terenie Gminy tzw. „szarej strefie” czyli nierejestrowanym zatrudnieniu.

4. Analiza sytuacji społecznej Gminy Łopiennik Górny na podstawie informacji pierwotnych

4.1. Podsumowanie wyników ankiety.

W trakcie zajęć warsztatowych poświęconych opracowaniu Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Łopiennik Górny zostały przeprowadzone badania, mające na celu ustalenie zakresu aktualnych problemów społecznych występujących w Gminie.

W panelach Zespołowych brało każdorazowo udział od 20 do 45 osób, wśród nich przedstawiciele:

- lokalnych władz Gminy,
- pomocy społecznej,
- oświaty,
- organizacji pozarządowych,
- lokalnych pracodawców.
- społeczności lokalnej Gminy

Dobór grupy badawczej gwarantował uzyskanie wiedzy w zakresie występowania problemów społecznych na terenie Gminy.

Podano pytania i zagadnienia zawarte w ankiecie, ([załącznik Nr 1](#)) która była nieodzownym czynnikiem pomocowym w spotkaniach panelowych, warsztatowym na etapie tworzenia aktualizacji Strategii:

W odpowiedziach na pytanie pierwsze najczęściej zaznaczonych odpowiedzi stwierdzono na zagadnienie dotyczące zagrożenia bezpieczeństwa (kradzieże, napady, zła jakość nawierzchni dróg, brak oświetlenia) – ok. 54 %, następnym stwierdzonym problemem społecznym jest duża liczba ludności w wieku powyżej 60 roku życia (ok. 44 % odpowiedzi), oraz ze względu na Gminę o charakterze typowo rolniczym ok. 38 % odpowiedzi dotyczyło braku stabilności na rynku zbytu produktów rolnych, które ma wpływ na bieżącą egzystencję w gospodarstwach domowych.

W pytaniu drugim zwrócono się z zapytaniem o wskazanie programu, który posłużyłby do rozwiązania istotnych problemów społecznych w Gminie. Największą liczbę zaznaczonych odpowiedzi stwierdzono przy zagadnieniu dotyczącym programu na rzecz dzieci i młodzieży (świetlice środowiskowe np. przy szkołach, Gminnym Ośrodku Kultury, Bibliotece Gminnej i inne miejsca – organizacja czasu wolnego) – ok. 55 %, następnie oznaczono ok. 47 % odpowiedziami zagadnienie obejmującym w swym programie na rzecz ludzi starszych (klub seniora, usługi opiekuńcze itp.) i na rzecz ludzi niepełnosprawnych (organizacja czasu wolnego, usługi opiekuńcze itp.). Ponadto ankietowani stawiali na wsparcie rodzin tworząc programy na rzecz bezrobotnych (*poradnictwo specjalistów, pośrednictwo w organizowaniu ofert pracy*), na rzecz ludzi uzależnionych od nałogów i podniesieniu jakości życia w dziedzinie kultury i sportu (33 %).

4.2. Analiza przyczyn i skutków lokalnych problemów społecznych metodą „Drzewa problemów”.

Z zapisów strategii rozwoju Gminy wynika, że w sferze społecznej odczuwalny jest brak integracji i samoorganizacji mieszkańców, połączony z brakiem ofert spędzania wolnego czasu dla dorosłych i młodzieży. Ponadto w diagnozie sporządzonej w ramach opracowania strategii rozwoju stwierdzono następujące deficyty:

- mała aktywność i zaangażowanie mieszkańców,
- niskie wykształcenie i zasoby intelektualne,
- niską podaż miejsc pracy dla młodzieży,
- brak ofert zagospodarowania wolnego czasu,
- niskie dochody mieszkańców,

W przeprowadzonych w trakcie warsztatów badaniach panelowych, większość uczestników za podstawowe problemy społeczne uznała: niezaradność życiową,

alkoholizm oraz ubóstwo. Diagnoza ta przełożyła się na wyłonienie problemów społecznych w trakcie warsztatów określanych jako „Drzewo problemów”. W warsztatach uczestniczyło 22 osób, podzielonych na cztery grupy.

Pierwsza grupa za podstawowy problem społeczny występujący na terenie Gminy uznała **alkoholizm**. Określiła, że przyczyną występowania zjawiska są:

- bardzo łatwa dostępność do alkoholu – mało skuteczna profilaktyka, niskie ceny alkoholu, zbyt duża ilość punktów sprzedaży, bliskość granicy z Ukrainą i nielegalny przemyt;
- ubóstwo;
- zaburzenia funkcji rodziny i niska świadomość społeczna,
- przemoc domowa, problemy wychowawcze.

Za skutki nadużywania alkoholu grupa ta uznała:

- bezrobocie związane z niską jakością pracy,
- zły stan zdrowia,
- brak poszanowania prawa,
- demoralizacja i degradacja,
- wykluczenie społeczne – w ogólnym znaczeniu

Druga grupa za podstawowy problem społeczny występujący na terenie Gminy uznała **niezaradność i bezrobocie (ukryte)**. Określiła, że przyczyną występowania zjawiska są:

- wąski i mało elastyczny rynek pracy – brak dużych zakładów pracy, problemy o charakterze strukturalnym,
- niskie kwalifikacje, utrata pracy, mała zaradność życiowa, dziedziczenie bezrobocia,
- ukryte bezrobocie w środowisku wiejskim,
- mała aktywność gospodarcza,
- migracja zarobkowa osób dobrze wykształconych.

Za skutki bezrobocia grupa ta uznała:

- większą ilość klientów pomocy społecznej.
- marginalizację,
- niezaradność.

Trzecia grupa uznała za największy problem grupę społeczną **ludzi starszych** w wieku pow. 60 roku życia.

Przyczyną występowania zjawiska są:

- starzenie się społeczeństwa na wsi,
- migracja młodych w celach zarobkowych.

Czwarta grupa określiła za największy problem **brak organizacji czasu wolnego dla dzieci i młodzieży**. Przyczyną występowania tego zjawiska jest;

- słabo rozwinięta baza lokalowa do organizacji czasu wolnego poza centrum Gminy,
- małe zaangażowanie społeczne,

Za skutki występowania tego zjawiska uznano:

- długotrwałe wdrażanie programów edukacyjnych mających na celu wyrównywanie szans dla dzieci i młodzieży,

Przeprowadzona analiza problemów, uzupełnia wiedzę o zjawiskach, na które powinno się zwrócić uwagę w niniejszej strategii. Odnosząc wnioski z analizy problemów do wcześniej podsumowanej ankiety można stwierdzić z dużym prawdopodobieństwem, że zjawiska leżące u podstaw najistotniejszych, zdaniem członków Zespołu, problemów takich jak alkoholizm, bezrobocie (zwłaszcza to ukryte), nieudolność, niezaradność - mają swoje źródła w przyczynach takich jak: **dostępność do alkoholu, ubóstwo, zaburzenia funkcji rodziny, pojawiająca się w wielu przypadkach przemoc domowa, starzenie się społeczeństwa, niskie kwalifikacje i mała zaradność życiowa, wąski i mało elastyczny rynek pracy**. Są to kluczowe, źródłowe problemy, które jak wskazało badanie ankietowe, powodują w społeczności lokalnej stosunkowo średnio-pozytywną ocenę jakości życia, warunków społecznych i perspektyw ekonomicznych.

5. Wnioski końcowe z analizy danych – diagnoza sytuacji społecznej Gminy Łopiennik Górny

Analizując dane dotyczące uwarunkowań społecznych Gminy należy stwierdzić, że jego aktualna sytuacja społeczna jest umiarkowanie dobra. W analizowanych obszarach problemowych takich jak obciążenie demograficzne, struktura ludności, pomoc społeczna i rynek pracy nie wystąpiły zjawiska, których skala spowodowałaby na samorząd poważne zagrożenia społeczne.

Warto w tym miejscu zaznaczyć, że Gmina Łopiennik Górny stosunkowo łatwo może koordynować lokalną politykę społeczną, gdyż jako gmina wiejska nie ma uwarunkowań przestrzennych, które prowadziłyby do zróżnicowań i dysproporcji.

Wyraźne są natomiast deficyty niektórych struktur społecznych, które nie pozwalają mówić o całkowicie zrównoważonym rozwoju społecznym Gminy, prowadzącym do uzyskania spójności społecznej. Spójność społeczna – odwołując się do definicji podanej przez Radę Europy - to posiadana przez społeczeństwo zdolność zapewnienia dobrobytu wszystkim swym członkom, minimalizowania rozbieżności między nimi i unikania polaryzacji².

Odnosząc do przytoczonej wyżej definicji wnioski z analizy sytuacji społecznej Gminy można zauważyć, że w niektórych strukturach społecznych występuje ograniczony dostęp do pełnego uczestnictwa w życiu społecznym (także zawodowym).

Poważne trudności na rynku pracy mają osoby w niektórych grupach wiekowych, co widać zwłaszcza po poziomie bezrobocia osób powyżej 45 roku życia i młodzieży wchodzącej na rynek pracy. Osoby długotrwale bezrobotne oraz słabo wykształcone mają wyraźne problemy z powrotem na rynek pracy. Trudności w samodzielnym uczestnictwie w życiu społecznym mają jednoosobowe gospodarstwa domowe, w tym najczęściej osoby w wieku starszym: emeryci i renciści, osoby przewlekle chore jak również rodziny wielodzietne. To w tych grupach mieszkańców Gminy najczęściej zgłaszane jest zapotrzebowanie na pomoc społeczną, z uwagi na dominujące problemy ograniczające możliwość samodzielnej egzystencji.

² Europejski Komitet Spójności Społecznej, *Zrewidowana strategia spójności społecznej*, Strasburg 2004, s.3.

Szczegółowe wnioski z analizy danych wtórnych, są następujące:

- Stosunkowo korzystne uwarunkowania demograficzne Gminy, średni odsetek osób w wieku przedprodukcyjnym oraz produkcyjnym, przy stosunkowo wysokiej liczbie mieszkańców w wieku poprodukcyjnym.
- Korzystne uwarunkowania przestrzenne pozwalające skutecznie koordynować wiejską politykę społeczną, skoncentrowaną na stosunkowo małym terenie. Z analizy istotności zjawisk powodujących problemy społeczne, opracowanej na podstawie danych Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej, za istotne problemy należałoby uznać: bezradność w sprawach opiekuńczo - wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego (niezaradność życiową) oraz niepełnosprawność powodowaną chorobami.
- Bardzo duża skala udzielanej pomocy społecznej w formach materialnych. Przy dobrej koniunkturze gospodarczej i poprawie warunków socjalno-bytowych mieszkańców zmniejsza się skala negatywnych zjawisk społecznych. Pomimo tego, w Gminie ok. 19 % mieszkańców korzysta z materialnych form pomocy społecznej (głównie zasiłki okresowe, celowe i świadczenia rodzinne), co powoduje nadmierne wydatki budżetu samorządu (szczególnie na świadczenia finansowane w ramach zadań własnych) oraz utrwalanie zasiłkobiorców w zależności od tej pomocy.
- Bezrobocie rejestrowane w Gminie ma tendencję spadkową. Struktura wykształcenia oraz czasu pozostawania bez pracy osób bezrobotnych wskazuje na fakt, iż w Gminie występuje problem długotrwałego bezrobocia, szczególnie wśród osób z niskim wykształceniem i kwalifikacjami,
- Duża liczba osób bezrobotnych z wykształceniem zawodowym zasadniczym i technicznym może świadczyć o niedostosowaniu wyuczonych kwalifikacji do warunków lokalnego rynku pracy. Warto w takiej sytuacji stworzyć warunki do podnoszenia i zmiany kwalifikacji w trybie edukacji ustawicznej.
- Niewykorzystany potencjał stanowią lokalnie działające organizacje pozarządowe. Przy stosunkowo dużych możliwościach wynikających z programów operacyjnych funduszy strukturalnych na lata 2007-2013 (szczególnie EFS) i obowiązujących obecnie uwarunkowaniach prawnych można rozważyć szersze współdziałanie w podmiotami „non-profit” w zakresie partnerstwa publiczno-społecznego włącznie ze zlecaniem tym podmiotom zadań publicznych.

6. Analiza strategiczna SWOT

Uczestnicy konsultacji społecznych wytypowali czynniki rozwoju społecznego Gminy Łopiennik Górny, wskazując je jako mocne i słabe strony, szanse i zagrożenia.

Tabela 7

Mocne i słabe strony, szanse i zagrożenia dla rozwoju społecznego Gminy.

MOCNE STRONY	
<i>opis czynnika</i>	średnia waga kryterium
Położenie Gminy - przebieg drogi krajowej Nr 17 (Warszawa-Lublin-Hrebenne)	3
Korzystne warunki środowiskowe	3
Dobrze rozwinięty system oświaty w Gminie	3
Aktywna praca Gminnego Ośrodka Kultury, Biblioteki Publicznej, Organizacji pożytku publicznego, placówek oświatowych i Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej	3
Dobra współpraca pomiędzy jednostkami organizacyjnymi Gminy	3
Dobrze zorganizowana podstawowa opieka zdrowotna	3
Zdolna i aktywna młodzież	3
Działalność społeczna lokalnych liderów	3
Dobra współpraca z publicznymi służbami zatrudnienia w aktywizacji osób bezrobotnych (PUP)	3
Niska patologia społeczna	3
SLABE STRONY	
<i>opis czynnika</i>	średnia waga kryterium
Ubóstwo	3
Niska jakość infrastruktury (brak sieci kanalizacyjnej, oczyszczalni ścieków, zły stan techniczny dróg)	3
Niski poziom przedsiębiorczości	3
Mała liczba inwestorów zewnętrznych	3
Niski poziom integracji społecznej pomiędzy poszczególnymi miejscowościami Gminy	3
Ograniczone środki finansowe na organizację czasu wolnego dla dzieci, młodzieży i ludzi starszych	3
Brak funduszy na rozbudowę istniejącej bazy lokalowej w dziedzinie kultury. Likwidacja barier architektonicznych w dostępie niepełnosprawnym.	2
Niski poziom edukacyjny w znajomości języków obcych, brak inicjatywy w podejmowaniu nauki	2
Mała dbałość mieszkańców o środowisko naturalne	2
Niewystarczająca komunikacja lokalna w stosunku do potrzeb mieszkańców	2
Niewystarczająca wiedza na temat możliwości i źródeł w pozyskiwaniu środków pomocowych.	2

Wandalizm	2
Brak zorganizowanego wolontariatu	3
SZANSE	
<i>opis czynnika</i>	średnia waga kryterium
Położenie geograficzne Gminy	3
Wyłonienie lokalnych liderów społecznych	3
Rozwój agroturystyki	3
Możliwość pozyskiwania środków pomocowych	3
Promocja Gminy	3
Podniesienie świadomości w różnych dziedzinach życia społecznego	2
ZAGROŻENIA	
<i>opis czynnika</i>	średnia waga kryterium
Bezradność społeczno-wychowawcza	3
Odplyw wykształconych młodych ludzi w poszukiwaniu miejsc pracy	3
Brak środków finansowych na realizację ustawowych zadań	3
Ukryte bezrobocie	3
Starzenie się społeczeństwa	3
Alkoholizm	2
Małe zainteresowanie w dziedzinie inicjatyw społecznych	2
Rozpad więzi społecznych w społeczności lokalnej (zjawisko alienacji i obojętności)	2
Infrastruktura lokalna nie jest dostosowana do rozwiązywania problemów osób w podeszłym wieku	2

źródło: obliczenia własne, na podstawie wyników konsultacji społecznych

Analiza wzajemnego wpływu poszczególnych czynników, przeprowadzona w sposób opisany w pierwszym rozdziale, pozwala ocenić, jaki strategiczny kierunek powinna przyjąć Gmina Łopiennik Górny w programowaniu rozwoju społecznego. Wyniki analizy SWOT dla Gminy są następujące:

Tabela 8

Macierz wyborów strategicznych dla Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Łopiennik Górny (suma)

	<u>Silne strony</u>	<u>Słabe strony</u>
<u>Szanse</u>	47	50
<u>Zagrożenia</u>	53	56

Źródło: obliczenia własne

Wynik analizy strategicznej zaleca dla Gminy **strategie dynamiczną** polityki społecznej, polegającą na wykorzystaniu szans zewnętrznych, w celu dalszego wzmocnienia silnych stron.

W kontekście **strategii dynamicznej** bardzo istotny jest wybór istotnych mocnych stron Gminy takich jak np.: *Aktywna praca Gminnego Ośrodka Kultury, Biblioteki Publicznej, Organizacji pożytku publicznego, placówek oświatowych i Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej oraz dobra współpraca pomiędzy jednostkami organizacyjnymi Gminy* i wykorzystanie szans w otoczeniu do ich dalszego wzmocnienia, takich jak: *wyłonienie lokalnych liderów społecznych, rozwój agroturystyki, możliwość pozyskiwania środków pomocowych oraz promocja Gminy.*

7. Wizja i cele Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Łopiennik Górny

7.1. Wizja i cele strategiczne

W wyniku konsultacji z ekspertami, została opracowana wizja dla Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Łopiennik Górny:

Gmina Łopiennik Górny wykorzystując warunki społeczno-geograficzne i fundusze strukturalne, przy współpracy z jednostkami organizacyjnymi gminy i innymi samorządami, organizacjami pozarządowymi i partnerami rynku pracy, dąży do pełnej integracji społecznej i poprawy warunków życia mieszkańców oraz eliminacji negatywnych zjawisk takich jak: wykluczenie społeczne, ubóstwo, bezradność opiekuńczo wychowawcza.

W wyniku dekompozycji wizji, Zespół opracował i uzgodnił trzy główne długofalowe cele strategiczne:

- 1. Wyrównywanie szans dzieci i młodzieży**
- 2. Integracja seniorów i osób niepełnosprawnych ze społeczeństwem**
- 3. Szerokie wsparcie rodzin**

W kolejnym etapie prac, członkowie Zespołu dekomponowali cele strategiczne, przypisując im uzgodnione cele krótkoterminowe – operacyjne ([załącznik Nr 2](#))

7.2. Projekty realizacyjne

Przyjęte w niniejszej strategii cele, osiągane będą poprzez różne działania, wykonywane w formie projektów realizacyjnych. ([Załącznik Nr 3](#)) Należy przyjąć założenie, że jeden projekt może przyczynić się do osiągnięcia kilku celów operacyjnych.

W następnej tabeli 10 wskazano, jako propozycję, 3 projekty realizacyjne. Nie wyczerpuje to oczywiście możliwości zgłaszania kolejnych, które przez Samorząd Gminny zostaną uznane za projekty realizujące niniejszą strategię.

Wszystkie projekty realizacyjne należy uznać za bardzo ważne dla samorządu gminnego, gdyż wynikają z nałożonych nań odrębnymi ustawami obowiązków. Są to: „Lokalny system wsparcia dziecka i rodziny” (pomoc materialna – stypendia itp.), „Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych”, „Gminny Program Przeciwdziałania Narkomanii” Zgodnie z przepisami, projekty te powinny być każdorazowo szczegółowo opracowane jako gminne programy i przyjęte przez organ stanowiący samorządu.

8. Monitoring i zarządzanie procesem realizacji strategii

8.1. Wskaźniki monitoringu

Do prowadzenia obserwacji osiągnięcia zaplanowanych celów w Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Łopiennik Górny, formułuje się następujące wskaźniki monitoringowe: ([Załącznik Nr 4](#))

- produktu: analizowane w okresach półrocznych (narastająco i za okres),
- rezultatu analizowane w okresach półrocznych (narastająco i za okres),
- dynamiki: analizowane w okresach rocznych.

Ostatni z wymienionych wskaźników ma zastosowanie tylko wtedy, gdy realizacja określonego celu ma znaczący wpływ na zmiany w otoczeniu.

8.2. Organizacja procesu zarządzania Strategią

W zarządzaniu Strategią Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Łopiennik Górny uczestniczą utworzone do tego celu Zespoły:

1. Gminny Zespół ds. Realizacji Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych;
2. Zespół ds. Opracowania Programu Integracji Społecznej oraz realizacji zadań zawartych w Programie.
3. Lokalne zespoły wykonawcze (lokalne partnerstwa).

Gminny Zespół ds. Programu Integracji Społecznej i Realizacji Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych stanowi otwartą reprezentację lokalnych partnerów, swojego rodzaju panel organizacji i osób zainteresowanych realizacją strategii oraz zaangażowanych w rozwiązywanie problemów społecznych.

Skład osobowy:

- 1) Monika Zaj
- 2) Marek Śniosek
- 3) Artur Sawa
- 4) Stanisław Ciechański
- 5) Ewa Pylak
- 6) Agnieszka Sapko

Przewodniczącym Zespołu została wyznaczona Pani Monika Zaj, do której należy będzie koordynowanie zadań wynikających z P.I.S. W przypadku nieobecności obowiązki przewodniczącego Zespołu pełnił będzie Marek Śniosek.

Zespół, w postaci wniosków z dyskusji:

- opiniuje zaawansowanie wdrażania strategii na podstawie oceny raportów okresowych z realizacji strategii,
- formułuje postulaty kierunkowe dotyczące dalszej realizacji strategii,
- wskazuje konieczność aktualizacji strategii.

Forum zwoływane jest przez przewodniczącego Zespołu, nie częściej niż raz na rok.

Lokalne zespoły wykonawcze (lokalne partnerstwa).

Zespoły te składają się z instytucji i osób bezpośrednio zainteresowanych projektem realizacyjnym strategii. Pracami Zespołu kieruje Lider, wyznaczony przez Zespół w rocznym planie realizacji strategii. Lider jest zarazem kierownikiem danego projektu (może to być projekt ze wskazanej w Strategii listy) i odpowiada za bezpośrednie nim zarządzanie (organizację zadań przyjętych w projekcie, zarządzanie finansowe projektem o ile projekt ma wyodrębnione źródła finansowania, organizację współpracy w partnerstwie na rzecz projektu składającym się z instytucji i osób zainteresowanych jego realizacją)

Lider przekazuje Zespołowi – konkretnie osobie odpowiedzialnej merytorycznie, raporty z realizacji zadań (Raport Realizacyjny) wraz z informacją monitoringową pozwalającą na opracowanie wskaźników (opis projektu w zakresie produktu, rezultatu i dynamiki).([Załącznik Nr 5](#)).

9. Spis tabel i rysunków

Spis tabel

Tabela 1	Ludność Gminy wg płci, wg stanu na koniec 2007 r.	s. 24
Tabela 2	Wskaźniki obciążenia demograficznego dla Gminy za 2007 r	s. 25
Tabela 3	Skala udzielanej pomocy społecznej w Gminie w 2007 r.	s. 26
Tabela 4	Analiza przyczyn udzielanej pomocy społecznej w Gminie w 2007 r., z wykorzystaniem analizy operacyjnej metoda Pareto	s. 27
Tabela 5	Bezrobocie rejestrowane w Gminie w latach 2005-2007 r.	s. 29
Tabela 6	Zatrudnienie w Gminie w latach 2005-2007 r.	s. 32
Tabela 7	Mocne i słabe strony, szanse i zagrożenia dla rozwoju społecznego Gminy	s. 39-40
Tabela 8	Macierz wyborów strategicznych dla Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie	s. 41
Tabela 9	Cele strategiczne i przypisane im cele operacyjne	s. 51
Tabela 10	Zestawienie proponowanych projektów realizacyjnych	s. 53
Tabela 11	Zgodność Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych z Programem Operacyjnym Kapitał Ludzki	s. 10
Tabela 12	Wskaźniki monitoringu celów operacyjnych	s. 55

Spis rysunków

Rys.1	Stan ludności w Gminie w podziale miasto/wieś w 2007 r.	s. 24
Rys.2	Stan ludności Gminy wg wieku produktywności zawodowej w 2006 r.	s. 25
Rys.3	Przyczyny powodujące zapotrzebowanie na pomoc społeczną w Gminie	s. 28
Rys.4	Wskaźniki bezrobocia w Gminie, w latach 2005-2007	s. 29
Rys.5	Struktura bezrobocia w Gminie – bezrobocie wg wieku	s. 30
Rys.6	Struktura bezrobocia w Gminie – bezrobocie wg wykształcenia	s. 31
Rys.7	Struktura bezrobocia w Gminie – bezrobocie wg okresu pozostawania bez pracy.	s. 31
Rys.8	Wskaźniki zatrudnienia w Gminie, w grupie osób w wieku produkcyjnym	s. 32
Rys.9	Schemat organizacyjny procesu zarządzania Gminną Strategią Rozwiązywania Problemów Społecznych.	s. 59
Rys.10	Schemat obiegu i etapów sporządzania dokumentów w zarządzaniu Strategią Rozwiązywania Problemów Społecznych	s. 60

ANKIETA SPOŁECZNA

1. **Jako mieszkaniec Gminy Łopiennik Górny czy Pani/Pan zauważyła/zauważył opisane poniżej problemy? Jeżeli tak to proszę wybrać najistotniejsze zagadnienia i zaznaczyć je znakiem „X”.**

- wysoki poziom bezrobocia,
- masowy wyjazd mieszkańców za granicę,
- niski poziom wykształcenia ludności,
- duża liczba ludności w wieku powyżej 60 roku życia
- brak zaangażowania ludności w miejscową działalność społeczną i kulturalną (KGW, Zespoły, Stowarzyszenia),
- brak stabilności na rynku zbytu produktów rolnych;
- brak dbałości o środowisko naturalne,
- brak świetlic środowiskowych,
- zagrożenia bezpieczeństwa (kradzieże, napady, zła jakość nawierzchni dróg, brak oświetlenia),
- brak przedszkola,
- brak boiska sportowego.
- inne – jakie?

2. **Które z poniższych programów chciałaby Pani – chciałby Pan wdrożyć w kolejności od 1 do na terenie gminy? Prosimy oznaczyć cyferką od 1 do w kratkach przy wymienionych obok programach.**

- programy na rzecz dzieci i młodzieży (świetlice środowiskowe np. przy szkołach, Gminny Ośrodek Kultury, Biblioteka Gminna i inne miejsca – organizacja czasu wolnego),
- programy na rzecz ludzi starszych (klub seniora, usługi opiekuńcze itp.),
- programy na rzecz ludzi uzależnionych od nałogów (kluby abstynenta, poradnictwo psychologa),
- programy na rzecz ludzi niepełnosprawnych (organizacja czasu wolnego, usługi opiekuńcze itp.),
- programy na rzecz bezrobotnych (poradnictwo specjalistów, pośrednictwo w organizowaniu ofert pracy),
- programy na rzecz organizacji imprez kulturalnych masowych (dla wszystkich mieszkańców - piknik rodzinny, święto płonów itp.),
- programy na rzecz organizacji imprez sportowych masowych (zawody sportowe w różnych dyscyplinach – dla wszystkich mieszkańców).
- inne – jakie?

Tabela 9

Cele strategiczne i przypisane im cele operacyjne

Cele strategiczne	Cele operacyjne
1. Wyrównanie szans dzieci i młodzieży	1.1 Szeroka profilaktyka zdrowotna, psychologiczna, higieniczna
	1.2 Zwiększenie aspiracji edukacyjnych i rozwój zainteresowań przedszkolnych
	1.3. Stworzenie szerokiej oferty edukacyjno-rekreacyjnej i kulturalnej
	1.4. Podniesienie aktywności i kreowanie liderów wśród młodzieży
2. Integracja seniorów i osób niepełnosprawnych ze społeczeństwem	2.1. Likwidacja barier utrudniających dostęp do podstawowej i specjalistycznej opieki zdrowotnej
	2.2. Stworzenie warunków do aktywności osób starszych i osób niepełnosprawnych
	2.3. Umożliwienie szerszego dostępu do kultury
	2.4. Umożliwienie szerszego dostępu do profilaktyki i diagnostyki zdrowotnej, likwidacja barier architektonicznych
3. Szerokie wsparcie rodzin	3.1. Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu i ograniczanie patologii społecznych
	3.2. Szerokie wsparcie dla rodzin, tworzenie programów profilaktycznych
	3.3. Wspieranie rodzin w zakresie opieki i wychowania dzieci
	3.4. Wspieranie liderów i organizacji pozarządowych w integrowaniu rodzin - tworzenie wolontariatu

źródło: wyniki konsultacji społecznych

Zestawienie proponowanych projektów realizacyjnych

NR projektu	Nazwa projektu	Krótki opis	Realizowany/e cel/e operacyjny/e
1	Wyrównanie szans dzieci i młodzieży	<p>Projekt ma na celu zwiększenie usług w zakresie organizacji edukacyjno-kulturalno-sportowej dzieci i młodzieży tworzący:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ punkt poradnictwa psychologicznego, ▪ edukację w zakresie profilaktyki zdrowotnej, ▪ organizację świetlic środowiskowych, ▪ organizację zajęć kulturalnych w dziedzinie kultywowania tradycji lokalnych i regionalnych, ▪ organizację imprez sportowych, ▪ organizację zajęć pozaszkolnych w zakresie uzupełniania wiedzy naukowej. 	<p>1.5 Szeroka profilaktyka zdrowotna, psychologiczna, higieniczna</p> <p>1.6 Zwiększenie aspiracji edukacyjnych i rozwój zainteresowań przedszkolnych</p> <p>1.7 Stworzenie szerokiej oferty edukacyjno-rekreacyjnej i kulturalnej</p> <p>1.8 Podniesienie aktywności i kreowanie liderów wśród młodzieży</p>
2	Integracja seniorów i osób niepełnosprawnych ze społeczeństwem	<p>Realizację tego celu należy oprzeć o :</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ budowanie lokalnej koalicji osób, służb, instytucji i organizacji w sprawie umożliwienia szerokiego dostępu do profilaktyki i łatwego dostępu do podstawowej opieki zdrowotnej i społecznej, ▪ przygotowanie kadr do pracy terapeutycznej i socjalnej, ▪ tworzenie warunków do pokoleniowej aktywności społecznej, ▪ organizację masowych badań profilaktycznych w dziedzinie wykrywalności chorób nowotworowych 	<p>2.1. Likwidacja barier utrudniających dostęp do podstawowej i specjalistycznej opieki zdrowotnej.</p> <p>2.2. Stworzenie warunków do aktywności osób starszych i osób niepełnosprawnych</p> <p>2.3. Umożliwienie szerszego dostępu do kultury</p> <p>2.4. Umożliwienie szerszego dostępu do profilaktyki i diagnostyki zdrowotnej, likwidacja barier</p>

			architektonicznych
3	Szerokie wsparcie rodzin	<p>Projekt przewiduje stworzenie, w ramach działań środowiskowych na rzecz rodziny m.in.:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ pomoc rodzinom niezaradnym wychowawczo i życiowo, w przewyciężeniu trudności życiowych, ▪ pomoc dzieciom zaniedbanym wychowawczo i niedostosowanym społecznie, ▪ program wsparcia dla rodzin zagrożonych patologią. Działania będą zindywidualizowane dostosowane do potrzeb występujących w danej rodzinie, ▪ tworzenie lokalnych zespołów interdyscyplinarnych mających pomóc rodzinie w jej najbliższym środowisku, ▪ udzielanie porad prawnych, ▪ zmniejszenie bezrobocia, ▪ wdrażanie programów profilaktycznych eliminujących zjawiska patologiczne, ▪ organizację szkoleń 	<p>3.1. Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu i ograniczanie patologii społecznych</p> <p>3.2. Szerokie wsparcie dla rodzin, tworzenie programów profilaktycznych</p> <p>3.3. Wspieranie rodzin w zakresie opieki i wychowania dzieci</p> <p>3.4. Wspieranie liderów i organizacji pozarządowych w integrowaniu rodzin - tworzenie wolontariatu</p>

źródło: opracowanie własne na podstawie wyników konsultacji społecznych

Wskaźniki monitoringu celów operacyjnych

Cel operacyjny	Wskaźnik produktu	Wskaźnik rezultatu	Wskaźnik dynamiki
1.1 Szeroka profilaktyka zdrowotna, psychologiczna, higieniczna	<ul style="list-style-type: none"> ▪ punkt poradnictwa psychologicznego, ▪ kampania promująca zdrowy aktywny i higieniczny tryb życia, ▪ świetlica socjoterapeutyczna 	<ol style="list-style-type: none"> 1) udzielanie porad psychologicznych, 2) objęcie opieką psychologiczną dzieci i młodzież szkolną, 3) diagnozowanie zachowań za pomocą testów, 4) wejście z kampanią promocyjną zdrowy tryb życia do dzieci i młodzieży, 5) objęcie dzieci i młodzież zajęciami świetlicowymi 6) zatrudnienie instruktorów do prowadzenia zajęć 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Zmniejszenie problemów wychowawczych występujących wśród młodzieży. 2. Zmniejszenie zjawisk patologicznych. 3. Zmniejszenie ilości osób wśród młodzieży sięgających po alkohol. 4. Wsparcie w rozwiązywaniu problemów edukacyjnych młodzieży eliminujące zagrożenie wykluczenia społecznego.
1.2. Zwiększenie aspiracji edukacyjnych i rozwój zainteresowań pozaszkolnych	<ul style="list-style-type: none"> ▪ zajęcia dydaktyczno – wyrównawcze, ▪ zajęcia pozalekcyjne, ▪ szkolne ośrodki kariery, ▪ klub młodzieżowy 	<ol style="list-style-type: none"> 1) objęcie zajęciami młodzież z problemami szkolnymi, 2) objęcie zajęciami pozalekcyjnymi dzieci i młodzież szkolną, 3) utworzenie grup uczestników zajęć 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Zmniejszenie liczby uczniów zagrożonych. 2. Zwiększenie poziomu wyników z egzaminów. 3. Większy udział uczniów w olimpiadach i konkursach tematycznych. 4. Wyższa frekwencja uczniów

		<p>dydaktyczno-wychowawczych,</p> <p>4) stworzenie oferty zajęć pozalekcyjnych i kółek zainteresowań,</p> <p>5) ustalenie liczby szkół objętych zajęciami,</p> <p>6) oferta zajęć adekwatna do potrzeb nastolatków</p>	<p>w szkole.</p>
<p>1.3. Stworzenie szerokiej oferty edukacyjno rekreacyjnej i kulturalnej</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ organizacja wycieczek, ▪ organizacja plenerów edukacyjnych, ▪ udział w organizowaniu imprez integracyjnych 	<p>1) udział w wycieczkach regionalnych,</p> <p>2) wyjazdy na spotkania plenerowe z udziałem zaproszonych nauczycieli</p> <p>3) udział w imprezach lokalnych, mających na celu kultywowanie tradycji, umiejętności kulinarnych i sztuki ludowej</p>	<p>1. Zagospodarowanie czasu wolnego.</p> <p>2. Zdobycie przez młodzież umiejętności zachowania się w dziedzinie życia społecznego</p>
<p>1.4. Podniesienie aktywności i kreowanie liderów wśród młodzieży</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wyłonienie wśród młodzieży osób angażujących się w życie społeczne wsi i Gminy, ▪ wspieranie liderów ze strony samorządu gminnego i gminnych instytucji kultury 	<p>1) organizacja lokalnych spotkań środowiskowych w celu prezentacji umiejętności osób o szczególnym zaangażowaniu społecznym,</p> <p>2) prezentacja dorobku kulturalnego kreowanego przez mieszkańców</p>	<p>1. Wdrożenie lokalnych inicjatyw społecznych odnoszących się do poprawy jakości życia, szczególnie w środowisku występowania problemów opiekuńczo-wychowawczych młodzieży.</p> <p>2. Organizacja cyklicznych imprez lokalnych.</p>

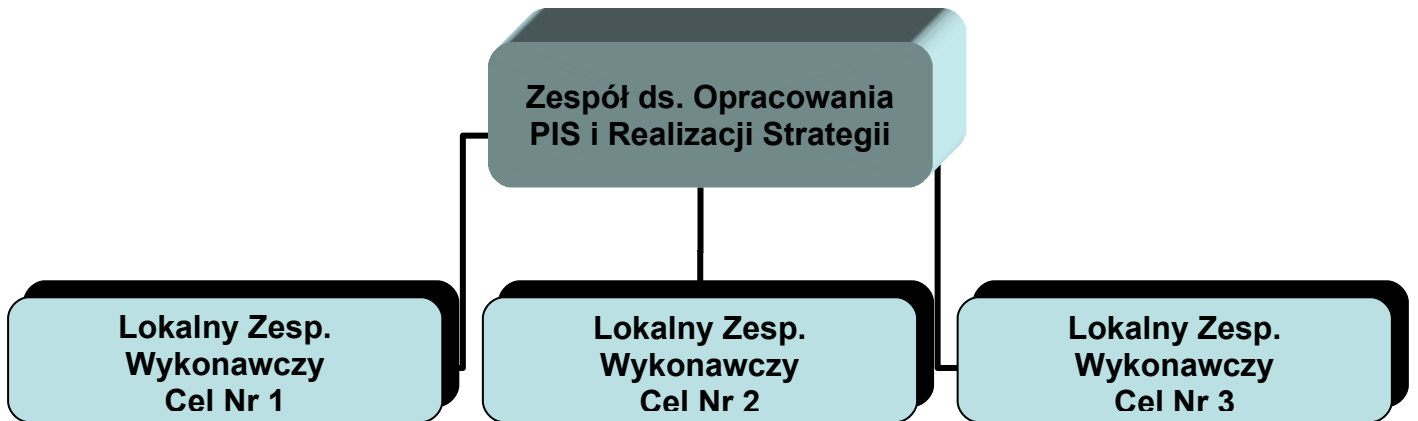
		poszczególnych miejscowości Gminy	
2.1. Likwidacja barier utrudniających dostęp do podstawowej opieki zdrowotnej	<ul style="list-style-type: none"> ▪ organizacja „białej niedzieli”, ▪ organizacja badań specjalistycznych, ▪ domowe wizyty lekarskie, ▪ pomoc w transporcie osób, ▪ okresowe badania specjalistyczne w zakresie wykrywalności chorób nowotworowych 	<ol style="list-style-type: none"> 1) udział lekarzy specjalistów, 2) organizacja transportu specjalistycznego osób z utrudnieniem w poruszaniu się, 3) wykupienie wizyt u lekarzy specjalistów na wizyty domowe, 4) objęcie badaniami kobiet w wieku zagrożonym 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Poprawa dostępności do specjalistycznej opieki zdrowotnej. 2. Poprawa stanu zdrowia mieszkańców. 3. Objęcie profilaktyką kobiet w zakresie zapobiegania chorobom nowotworowym
2.2. Stworzenie warunków do aktywności społecznej seniorów i osób niepełnosprawnych	<ul style="list-style-type: none"> ▪ utworzenie klubu seniora, ▪ organizacja świetlicy dziennego pobytu, ▪ szkolenia liderów, ▪ warsztaty terapii zajęciowej, ▪ organizacja wolontariatu. 	<ol style="list-style-type: none"> 1) objęcie działalnością „klubu seniora” większej ilości osób starszych, 2) organizacja wyżywienia dziennego, 3) stosowanie nowoczesnych standardów opieki nad osobami starszymi, 4) organizacja szkoleń, 5) zajęcia terapii zajęciowej (utrwalanie miejscowych tradycji i folkloru), 6) zajęcia z użyciem komputera, 7) zatrudnienie opiekunów, 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Powstanie organizacji zrzeszających osoby starsze. 2. Objęcie wsparciem jak największej ilości osób starszych. 3. Wdrożenie zadania do miejscowości najdalej położonych od centrum Gminy.

		8) pomoc wolontariuszy	
2.3. Umożliwienie szerokiego dostępu seniorom i osobom niepełnosprawnym do kultury	<ul style="list-style-type: none"> ▪ organizacja wycieczek, ▪ organizacja imprez integracyjnych, ▪ udział w koncertach, ▪ zajęcia w zakresie kultywowania tradycji, ▪ wystawy efektów pracy seniorów i osób niepełnosprawnych 	<ol style="list-style-type: none"> 1) udział w wycieczkach lokalnych i krajowych, 2) udział w imprezach integracyjnych, 3) udział w koncertach własnych i wystawianych, 4) organizacja wystaw własnych prac 	<ol style="list-style-type: none"> 1. zwiększenie udziału w imprezach lokalnych, 2. większy udział w życiu społecznym w swojej miejscowości, 3. zwiększenie grona lokalnych twórców ludowych,
2.4. Umożliwienie szerokiego dostępu do profilaktyki i likwidacja barier architektonicznych	<ul style="list-style-type: none"> ▪ pogadanki na temat realizacji Gminnego programu profilaktyki i przeciwdziałaniu alkoholizmowi, programów obejmujących politykę społeczną Gminy, ▪ współdziałanie z samorządem gminnym w zakresie wdrażania projektów mających na celu likwidację barier architektonicznych i stworzenie możliwości bezpośredniego dostępu osobom niepełnosprawnym. 	<ol style="list-style-type: none"> 1) spotkania z udziałem członków G.K.R.P.A. oraz psychologa, pracowników GOPS, GOK, BPG i Urzędu Gminy, 2) tworzenie projektów architektonicznych zawierających rozwiązania techniczne pozwalające na modernizację dojazdów do miejsc i budynków użyteczności publicznej w celu umożliwienia szerokiego dostępu osobom ze schorzeniami kończyn 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Zwiększenie wiedzy i umiejętności w postępowaniu z osobami uzależnionymi, borykających się trudnościami życia codziennego, dotkniętych ubóstwem. 2. Organizacja wolontariuszy

3.1. Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu i ograniczanie patologii społecznych	<ul style="list-style-type: none"> ▪ organizacja spotkań z przedstawicielami organizacji realizujących programy profilaktyczne, ▪ konsultacje z udziałem psychologa 	<ol style="list-style-type: none"> 1) spotkania z udziałem członków G.K.R.P.A. oraz psychologa, pracowników GOPS, GOK, BPG i Urzędu Gminy, 2) organizacja świetlicy środowiskowej 	<p>Eliminacja środowisk patologicznych</p> <p style="text-align: right;">1.</p>
3.2. Szerokie wsparcie rodzin i tworzenie programów profilaktycznych	<ul style="list-style-type: none"> ▪ realizacja Gminnych programów profilaktycznych w zakresie przeciwdziałania alkoholizmowi, narkomani, przemocy w rodzinie. 	<ol style="list-style-type: none"> 1) spotkania z udziałem członków G.K.R.P.A. oraz psychologa, pracowników GOPS, GOK, BPG i Urzędu Gminy, 2) spotkania z funkcjonariuszem Policji 	<p>Eliminacja źródeł powstawania zjawisk patologicznych</p>
3.3. Wsparcie rodzin w zakresie opieki i wychowania dzieci	<ul style="list-style-type: none"> ▪ organizacja zajęć pozalekcyjnych a w okresie wakacyjnym tworzenie ognisk opieki środowiskowej 	<ol style="list-style-type: none"> 1) zatrudnienie opiekunów i instruktorów 2) dożywianie 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Zmniejszenie problemów wychowawczych 2. Zmniejszenie zjawisk patologicznych. 3. Zmniejszenie ilości osób wśród młodzieży sięgających po używki. 4. Wsparcie w rozwiązywaniu problemów edukacyjnych młodzieży eliminujące zagrożenie wykluczenia społecznego.

<p>3.4. Wsparcie liderów i organizacji pozarządowych w integrowaniu rodziny – tworzenie wolontariatu</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ organizacja szkoleń, ▪ wspieranie ze strony Gminy organizacji imprez o zasięgu lokalnym (poszczególne wsie) ▪ przygotowanie grupy osób do celów wspomaganie w organizowaniu spotkań i imprez integracyjnych w miejscowościach na terenie Gminy 	<ol style="list-style-type: none"> 1) szkolenia z udziałem zaproszonych ekspertów 2) organizacja osób chętnych do wspierania w działaniach lokalnych liderów 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Zwiększenie poziomu życia na wsi. Promocja. 2. Zagospodarowanie czasu wolnego

Rys. 9. **Schemat organizacyjny procesu zarządzania Gminną Strategią Rozwiązywania Problemów Społecznych.**
źródło: opracowanie własne

Rys. 10 Schemat obiegu i etapów sporządzania dokumentów w zarządzaniu Gminną Strategią Rozwiązywania Problemów Społecznych. źródło: opracowanie własne

